

Makedonya Güvenlik Sektörü Reformu İçerik Analizi 1991-2008

ÜSKÜP 2011.

*Batı Balkanlar'daki Güvenlik Sektörü Reformunu Saptamak ve Gözlemek için Sivil
Toplum Kapasitesi Oluşturma, 2009-2011*

Makedonya Güvenlik Sektörü Reformu İçerik Analizi 1991 – 2008

Bu yayın, finansal açıdan Norveç Krallığı Dışışleri Bakanlığı tarafından desteklenen "Batı Balkanlar'daki Güvenlik Sektörü Reformunu Saptamak ve Gözlemek için Sivil Toplum Kapasitesi Oluşturma" projesinin bir ürünüdür. Bu proje, Arnavutluk, Bosna-Hersek, Hırvatistan, Kosova, Makedonya, Karadağ ve Sırbistan'dan 7 tane düşünce kuruluşunun dâhil olduğu bölgesel bir projedir ve DCAF (www.dcaf.ch) ile işbirliği içinde geliştirilmektedir. Bu makale, başlangıçta Belgrad Güvenlik Politikası Merkezi (www.ccmr-bg.org) tarafından oluşturulan metodoloji kullanılarak hazırlanmıştır.

Bu makalenin farklı versiyonları, BCSP (Miroslav Hadzic ve Sonja Stojanovic) ve DCAF (David Law ve Suzana Anghel) tarafından değerlendirilmiştir. Eser sahipleri, bu makalenin redaksiyonunu yapan Ruchir Sharma'ya (DCAF) en derin teşekkürlerini iletiyorlar.

Mart 2011

İçerik:

Kısaltmalar Listesi	3
Giriş	5
Dönem 1: Bağımsızlıktan Çatışmaya (1991–2001).....	7
Dönem 2: Ohri'den Bükreş'e (2001–2008).....	17
Dönem 3: Veto Sonrası Milliyetçilik (2008)	28
Sonuçlar	31
Ekler	
Ek 1: Temel Politik Aktörlerin Analizi.....	33
Ek 2: Güvenlik Sektörü Reformu Kronolojisi 1991–2009	41
Kaynakça	59

Kısaltmalar Listesi:

ARM – Makedonya Cumhuriyeti Ordusu

DPA – Arnavut Demokrat Partisi

DUI – Demokratik Bütünleşme Birliği

EC – Avrupa Komisyonu

AB – Avrupa Birliği

EUPOL – Avrupa Birliği Polis Gücü

FYROM – Makedonya Eski Yugoslav Cumhuriyeti

IA – İstihbarat Teşkilatı

ICITAP – Uluslararası Suç Soruşturma Eğitim Destek Programı

JNA – Yugoslav Halk Ordusu

NATO – Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü

NDP – Milliyetçi Demokrat Parti

NLA – Ulusal Kurtuluş Ordusu

OFA – Ohri Çerçeve Antlaşması

AGİT – Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı

PDP-NDP – Demokratik Refah Partisi

PfP – Barış için Ortaklık

SAA – İstikrar ve Ortaklık Antlaşması

SDSM – Makedonya Sosyal Demokrat Birliği

SFRY – Yugoslavya Sosyalist Federal Cumhuriyeti

UBK – Güvenlik ve Karşı İstihbarat Dairesi

BM – Birleşmiş Milletler

UNPREDEP – Birleşmiş Milletler Önleyici Konuşlandırma Gücü

VMRO-DPMNE – VMRO Ulusal Birlik Demokratik Partisi

Giriş

Genel Sosyo-Politik Durum

Dönemselleştirme: Dönem 1: 1991–2001 arası, Bağımsızlıktan 2001 Etnik Çatışması'na; Dönem 2: 2001–2008 arası, çatışması sonrası NATO öncesi; Dönem 3: 2008'den günümüze, veto sonrası milliyetçilik.

Bu makale, Makedonya'nın bağımsızlığından itibaren son yirmi yıllık dönemde, politik sektör ve güvenlik sektörünün genel durumunu incelemekte ve komünizm sonrası Makedonya'daki siyasal gelişme ve ilerlemeleri güvenlik sektörü reformları ile birlikte şekillendiren başlıca akımlar ve olayları ortaya çıkarmaktadır. Bu makalenin amacına uygun olarak, komünizm sonrası geçiş döneminin analizi, 1991 sonrası durumu bölmüş olduğumuz üç dönemle ilişkili olarak, daha çok açıklık ve analitik tutarlılık sağlamak amacıyla üç bölüme ayrılmıştır. Bu üç dönemin her biri açısından, temel siyasal gelişmelerin ve kurumsal değişimin analizini yapılmıştır. Bu analizlere dayanarak, her bir dönem, gerek otoriterlik sonrası dönem, gerek çatışma dönemi, gerek çatışma sonrası dönem ya da bütünleşmeci dönem olsun, belirli bir yapı tarafından karakterize edilmiş olarak nitelendirilmiştir. Makalenin iliştiğindeki Ek'te, temel politik aktörlerin ve güvenlik sektörü reformlarındaki rollerinin ve Makedonya'daki siyasal geçişin kısa bir değerlendirmesi bulunmaktadır.

İncelenen ilk dönem, 1991 yılında Yugoslavya'dan bağımsızlığın ilan edilmesinden 2001 yılında yaşanan etnik çatışmaya kadar olan dönemdir. Bu yıllar, Makedonya'da bağımsız devlet olmanın ve demokratik siyasetin ilk on yılını işaret etmektedir. Bu dönem, daha sonraki gelişmeleri ve Makedonya'nın gelecek yıllarda izleyeceği yolu şekillendirecek olan Makedonya devletinin, ordusunun, demokratik ve yasal kurumlarının kuruluşuna tanıklık etmesi açısından özellikle önemlidir. Bu dönemdeki genel durum, komünist rejimden demokratik siyasal rejime geçilmesine ve siyasal gündemde geçiş konularının baskın olmasına bağlı olarak, büyük ölçüde otoriterlik sonrasıdır. Etnik gruplar arası ilişkilerin bozulmasına ve sık görülen etnik olaylara bağlı olarak, 1990'lı yılların sonlarında bazı çatışma öncesi unsurlar ortaya çıkmıştır. Ancak etnik meseleler 2001 yılına kadar politik gündemin ortasına oturmamıştır.

İkinci dönem, 2001 yılında yaşanan etnik çatışmadan, 2008 yılı başında Bükreş'te gerçekleşen NATO Zirvesi'ne kadar uzanmaktadır.

2001 çatışmasının, Makedonya'daki politik durum ve güvenlik durumu üzerinde derin bir etkisi olmuştur. Etnik gruplar arası çatışmayı yaratmış ve Makedonya demokrasisinin yapısal ve kurumsal örgütlenişinde geniş çaplı bir reformla sonuçlanmıştır. Buna bağlı olarak Makedonya siyasetinde, egemen konuların çatışma sonrası yapılanma, silahsızlanma ve silahlı birliklerin terhisi, savaş suçları ve yapısal, kamu yönetimine dair ve yasal reformlara ilişkin etnik konular olduğu yeni bir dönemin başlangıcını işaret etmektedir. Bu dönemde politik durumun egemen yapısı çatışma sonrasıdır. Ancak bu dönem ayrıca, AB ve NATO bütünleşmesine ve bu kurumlara katılmak için gerekli şartları yerine getirme çabalarına yönelik yoğun faaliyetlere de tanıklık etmektedir ki bu durumda, dönemin siyasal durumunun bütünleşmecî yapısından da bahsetmek yerinde olacaktır.

Son olarak, bahsedeceğimiz son dönem, 2008 yılında Bükreş'te gerçekleşen NATO Zirvesi'nden sonraki kısa dönemdir. Makedonya 2008 yılında Birliğe katılmak için gerekli şartları yerine getirmiş olsa da, isim anlaşmazlığı yüzünden Yunanistan'ın koyduğu vetoya bağlı olarak NATO üyeliği için davet alamamıştır. Bükreş Zirvesi Makedonya siyasetinde iki nedenden dolayı önemli bir olaydır. Birincisi, 2001 çatışmasından sonra, güvenlik sektörünü NATO üyesi olabilmek için yeterli seviyeye çıkaracak şekilde reform etmeye yönelik başarılı çabaları işaret etmektedir. Bu durum çatışma sonrası durumdaki sorunların başarılı yönetimini göstermekte ve bu şekilde bir önceki analiz döneminin bittiğini işaret etmektedir. İkincisi Bükreş Zirvesi, Makedonya'nın da tüm komünizm sonrası devletlere olduğu gibi NATO üyesi olmasıyla sonuçlanmaması açısından önemlidir. Bu durum, Makedonya'nın Bükreş Zirvesi'nden sonra neredeyse iki yıl boyunca Yunanistan'la olan sorunlarını çözmemiş olmasından dolayı, bölgedeki diğer devletlere kıyasla izlemiş olduğu farklı yolu ortaya koymaktadır. Bahsedilen dönem kısa bir dönemken, diğer iki dönemden ve yeni gelişmelerin bu dönemi, dönemin egemen siyasal durumu için kullandığımız isim olan veto sonrası milliyetçilik şeklinde karakterize ettikleri analizden oldukça farklıdır.

DÖNEM 1: BAĞIMSIZLIKTAN ÇATIŞMAYA (1991–2001)

Makalenin bu bölümü, ilk analiz dönemi olan 1991–2001 yılları arasında Makedonya'daki politik gelişmeler ve güvenliğe dair genel gelişmeler üzerine odaklanmaktadır. İlk bölüm, bu dönemde Makedonya siyasetini niteleyen iki belirgin niteliğe özellikle eğilerek, dönemin genel durumunu açıklamaktadır: devlet oluşturmaya yönelik popüler destek ve kurum oluşturmadaki yöntem bağımlılığı. Ayrıca bu bölüm, dönemin güvenlik sektörüne ve güvenliğe yönelik tehditlerine de genel bir bakış sunmaktadır. Bir sonraki bölüm ise, güvenlik sektöründeki temel kurumsal ve politik gelişmelerin ana hatlarını çizerek, kurumsal ve sektörel analize odaklanmaktadır.

1.1 Genel Durum

Makedonya'da komünizm sonrası siyasetin ilk dönemi, kritik bağlantı noktalarını oluşturan iki önemli olayla belirtilmektedir. Bunlardan ilki, Yugoslavya Sosyalist Federal Cumhuriyeti'nden (SFRY) ayrılma ve 1991 yılının Eylül ayında referandumla bağımsızlığın ilanidir –ki bu olay, Makedonya'nın komünizm sonrası siyasetinin ve egemen devlet oluşunun başlangıcını işaret etmektedir. İkincisi ise, kısa sürmesine rağmen Makedonya'daki devlet olma ve demokrasi kavramları üzerinde olduğu gibi güvenlik sektörü ve tehdit algısı ile reform ihtiyacını da içeren daha geniş kapsamlı güvenlik ortamı üzerinde de derin bir etkisi olan, Makedonya silahlı kuvvetleri ile etnik Arnavutluk silahlı kuvvetleri arasında 2001 yılında yaşanan etnik çatışmadır. Bağımsızlığın ilanından sonra, Makedon karar alıcıların 2001 yılından önce Makedonya siyasetini hangi yönde ilerleteceklerini seçebilecekleri bir dizi başka bağlantı noktası da bulunmaktaydı: 1991 Kasım ayında yeni bir Anayasa'nın kabulü gibi kurumsal seçimler, seçim yasalarının değiştirilmesi, dış politika seçimleri, uluslararası örgütlerle ve komşu devletlerle diplomatik ilişkiler kurulması, isim ve bölge anlaşmazlıkları ve kamu sektörü, özelleştirme, ekonomik yeniden yapılandırma ve etnik azınlık siyaseti reformları gibi iç politika kararları. Etnik çatışmalar belki de farklı kararlar alınmasını zorunlu hale getirmişti. Bunun farkına geç varılmış olmasının sonucunda, bu döneme dönüp eleştirel bir değerlendirme yapabilir ve sonraki dönemler üzerinde ve Makedonya siyasetinde şuan gerçekleşen genel gelişmeler ile güvenlik sektöründe gerçekleşen özel gelişmeler üzerinde yarattığı etkiyi değerlendirebiliriz.

1991'de bağımsız bir devlet kurmak, Makedonya siyasetinde ve tarihinde gerçekten çığır aşan bir olaydı. 1991'den önce, Makedonya'nın devlet olma deneyimi, federal birimleri oluşturan, gerçek hâkimiyet ve bağımsızlıktan uzak, altı kurucu üyeden biri olarak Yugoslavya Federasyonu'nun sınırları içinde kalmıştı. Bu nedenle, tüm halkta olduğu gibi siyasi elitler için de bağımsız bir devlet kurmak, büyük bir coşkuyla karşılanan tarihi bir olaydı. Bu coşku, 8 Eylül 1991 tarihinde yapılan bağımsızlık referandumunda, %95'inden fazlası bağımsızlığı destekler yönde oy kullanan halkın destekleriyle gözler önüne serildi¹. Ancak belirtmek gerekir ki, bağımsızlık referandumu Makedonya'daki etnik Arnavut nüfusunun çoğunluğu tarafından boykot edilmiştir ve bu boykot referandumun sonucunu etkilemese de farklı etnik gruplar arasında, yeni kurulan devletin meşruluğu hakkında bazı soruların oluşmasına sebep olmuştur. Arnavutlar, onlarca yıl Yugoslavya Sosyalist Federal Cumhuriyeti'nde kurucu ulus olarak var olduktan sonra sınıf düşüp yeni Makedon devletinde "azınlık" olmak endişesi duyuyordu. Toplumdaki tüm gruplar arasında (etnik ya da farklı gruplar) "millet" in kim olduğu ya da "devlet" in ne olduğu konusundaki fikir birliği, birçok demokratikleşme uzmanına göre demokrasi kurmanın en temel ön koşullarından biridir². Bu yüzden, devlet kurarken tüm etnik grupları kapsamamak, Makedon devletini ilk uzlaşma temeline oturtmak için kaçırılmış, sonraki yıllarda siyasi elitlerin eline geçen bir fırsattır.

Yeni devlet yapısının iki yönü bu analiz ile özellikle ilgilidir ve daha fazla üzerinde durulacaktır: devlet kurma ve ilgili yeniliklerin yapılması için güçlü bir desteğe dönüşen halk coşkusu ve komünizm resmi ideoloji olarak itibar kaybettiğinde geri dönülecek küçük bir kurumsal miras anlamına gelen devlet tarihinin eksikliğidir.

1.1.1. Devlet kurmak için halk desteği

1990'ların arifesinde komünizmden ayrılan diğer devletlerle çok benzer bir şekilde, Makedonya nüfusu büyük beklentilerle, post-komünist dönemden demokrasiye geçiş dönemine girer.

¹ Devlet Seçim Komisyonu. Seçim sonuçları 1990–2000.

<http://www.sec.mk/Default.aspx?tabid=855> adresinde bulunabilir.

² D. Rustow, "Demokrasiye Geçiş: Dinamik Bir Modele Doğru" Karşılaştırmalı Siyasette. Cilt.2, No.3, (Nisan 1970) ve R. Dahl, Poligarşi: Katılım ve Muhalefet. (New Haven: Yale UP, 1971).

Makedonya durumunda, belki de daha çok bağımsız devlet kurma heyecanı sayesinde. İlgisiz seçmenlerin ve pasif hükümetlerin bakış açısından, 1990'ların ilk dönemleri, piyasa düzenlemesinden güvenlik sektörü reformlarına kadar, kamu sektöründeki pek çok sıkıntılı reformu gerçekleştirmek için bir fırsat penceresi olarak görülür. Seçmenlerin seçimlere katılımı %70'lerin üzerine çıktığında ve politik partiler şehir meydanında yüz binlerce vatandaş toplayabildiği dönemlerde, cesur reform programıyla cesur politik liderlik çok başarılı olabilirdi. Ama fırsat kaçmıştı. Bu döneme, 'patika bağımlılığı'³ açısından bakıldığında, 1990'ların başlarının ve ilk iki demokratik kabinenin, takipçiler için yörünge oluşturacak kararları almak için pek şansları olmadığı görülür. Ancak 1990'ların Makedonyalı politik liderleri pek cesur ve cüretkâr görülmez. İlimli özelleştirme çabaları, sosyalist ekonominin yeniden oluşumunda başarısızlığa yol açar ve kamu yönetimi, komünist zamanların dev yapısından neredeyse hiçbir değişiklik göstermezken, nüfusun yaşam standartlarını alt üst eder. Çok gerekli reformlarda ve Kuzey Atlantik Anlaşması Örgütü ve Avrupa Birliği gibi uluslararası örgütlerle yakın ilişkiler kurmada başarısızlığa uğranırken ⁶, bunun yerine bölgede başka yerlerdeki gibi politik elitler, ulusal politikalarla, komünizm sırasında yasaklanan tarihleri anlamak ve yeniden keşfetmekle, Yunanistan'la olan isim anlaşmazlığı gibi sembolik konulardaki politik harcamalarla ilgilendi. Bu tür siyaset sadece, kaçırılan birçok reform fırsatı, değerli politik sermayenin ve toplum desteğinin boşa gitmesi anlamına gelmiyordu. 1990'ların sonuna kadar elitler, mahvolmuş bir ekonomi, zayıf demokrasi, asi bir halk ve sonraki reformlar için politik sermaye yokluğuyla karşılaştılar.

³ Paul Pierson, Zamanında Siyaset: Tarih, Kurum ve Sosyal Analiz (Princeton: Princeton University Press, 2004)

⁴ Makedonya'nın Gayri Safi Yurt İçi Hâsıla'sı 1996'ya kadar olumsuz bir büyüme gösterdi 1990'ların sonunda Makedon ekonomisi 1990 öncesi büyüme oranına yetişemedi. Gayri Safi Yurt İçi Hâsıla 1990-2000. Devlet İstatistik Ofisi. 2002. http://www.stat.gov.mk/pdf/soopstenija_28.05.2002/SOOP.3.1.2.02.pdf

⁵ İlk Kamu Yönetimi reform stratejisi 1999'da kabul edildi. Kamu yönetiminde reformlar. Makedonya Cumhuriyeti Hükümeti http://rja.gov.mk/files/documents1/Strategija_RJA_mk.pdf

⁶ Aralık 1995'te Yunanistan'la Makedonya arasındaki Ön Anlaşma BM himayesinde imzalandıktan sonra, sadece 1996'da Makedonya Avrupa Birliği'yle diplomatik ilişkiler kurdu.

1.1.2. Patika bağımlılığı ve kurumsal yapılanma

İlk geçiş yıllarının bir diğer sorunu yönü ise demokratik devlet geleneği ve deneyiminin eksikliği idi. Makedon devleti ve demokrasisi sıfırdan inşa edildi. Diğer ülkelerden, özellikle Avrupa ülkelerinden model alma çok yaygın bir uygulamaydı. Anayasa, siyasi sistemler ve seçim sistemi, birçok yasal alanda olduğu gibi, kendi uygulayabilirliklerini ve bunları yapmak için gerekli olan devlet kapasitesini çok az yansıtarak, başka ülkelerden kopyalanmıştır (özellikle Avrupa Birliği'nin son Eşleştirme projeleriyle cazipliğini asla kaybetmeyen bir uygulama). Daha sonra bunların çoğunun (Anayasa, seçim sistemi vb.) sorunlu olduğu kanıtlandı ve iyileştirilmesi gerekti.

1991'den sonraki döneme, demokratik siyasete ilk Makedon adımları damgasını vurdu. Komünizmin düşüşü ve Yugoslavya Federasyonu'nun dağılmasıyla yeni Makedon devleti, 1991 Anayasasında kabul edildiği gibi demokratik temeller üzerine kuruldu. Vatandaşın farklı siyasi partilerden adaylara oy verebildiği çok partili özgür seçimlere geçildi. Ancak bazı politik parçalanmalar, belki de komünist dönemlerden kalan çoğunlukçu seçim sistemi sebebiyle, kaçınılmaz olsa da, Makedonya, komünizm sonrası diğer devletler gibi siyasi partilerin parçalanmasını ve dağılmasını yaşamadı. 1990 seçimlerindeki en büyük iki parti, sonraki yirmi yıl aynen kaldı (Önceki Makedonya Komünist birliğinin ardından gelen Makedonya Sosyal Demokrat Birliği MSDB, ve VMRO Ulusal Birlik Demokratik Partisi (VMRO-DPMNE)). Arnavut vatandaşlar arasında durum biraz farklıydı. 2001 sonrasında, yeni politik partiler (Demokratik Bütünleşme Birliği (DBB) ve Arnavut Demokrat Partisi (ADP)) Makedonya'daki Arnavutlara destek verirken, 1990'larda siyaset sahnesinde egemen olan siyasi partiler (Demokratik Refah Partisi (DRP) ve Ulusal Demokratik Parti (UDP)) neredeyse tamamen ortadan kayboldular. Seçimler, tamamen düzmece olmasa da, bazen görülen şiddet olayları, vekil ve aile oylamaları ve diğer düzensizlikler sebebiyle asla batı demokrasi standartlarında tam olarak gerçekleşmedi.⁷ Diğer demokrasi unsurları aynı derecede kötüydü: sivil toplum asla kınanmasa da hiç bir zaman hükümet işlerini kontrol etmek anlamında toplumun büyük kesimi için etkili değildi ve kabul edilmedi.

⁷ UNDP. "Bizzat ben oy vereceğim, teşekkürler" Avrupa'da ve Bağımsız Devletler Topluluğu'nda Cinsiyet. Şu adrestedir:

<http://europeandcis.undp.org/gender/show/30521F9A-F203-1EE9-B6D7F1FC3C89B37D>

Basın direkt olarak kontrol edilmese de, politik etki altındaydı. Hem basının, hem politikanın Makedonya demokrasisini sağlamlaştırmada olumlu bir eğilim eksikliği ile ilgili endişe verici bir sonuç anlamına gelen uygulamaları bugüne kadar devam etti.⁸

1.1.3. Güvenlik ve güvenlik tedbirleri

Ordudan ayrı güvenlik sektörü hiç bir özel ilgi görmedi ve kamu yönetiminin geri kalanında olduğu gibi güvenlik sektörü de birkaç yüzeysel değişiklikle bu döneme uygulandı. Yugoslav Halk Ordusu'nun (YHO) Makedonya topraklarından geri çekilmesiyle Makedonya'nın ordusu kalmadığı için askeri durum farklıydı. Makedonya Cumhuriyeti Ordusu (MCO) YHO personelinden ve MCO saflarına katılan diğer güvenlik güçlerinin üyelerinden oluşturuldu. Bu arada, başkan Kiro Gligorov, BM koruyucu birliklerini, MCO ile birlikte yeni Makedonya sınırlarını korumak için çağırırdı. BM birlikleri 1999'a kadar Makedonya'da kaldı.

Bu dönemde, etnik gruplar arası ilişkilere ve Makedonya'daki iki büyük etnik topluluk –Makedon ve Arnavutlar– arası dengeye bağlı olarak iç siyasi arenada büyük bir risk vardı. Makedon ve Arnavut nüfus arasındaki ilişkiler bağımsızlıktan sonraki ilk on yıl önemli ölçüde kötüleşti. 1992'den beri Arnavut politik partilerin koalisyonu katılmasına rağmen, Arnavut azınlığın en önemli talepleri olan kamu yönetimine daha fazla katılım, resmi Arnavut dili kullanımı, Arnavutça üniversite eğitimi ve Arnavutların anayasal olarak 'üye topluluk' ya da 'kurucu halk' şeklinde tanınması istekleri önemsenmedi. 1990lardaki bir dizi şiddet olayı iki etnik grup arasındaki ve etnik Arnavut nüfusla devlet kurumları arasındaki gerilimi gözler önüne sermektedir.

⁸ 2008'de bile, orduya güven %38 ve dini kuruluşlara güven %38'lerdeyken, Makedonya halkının sadece %16'sı sivil toplum kuruluşlarına ve basına güveniyor. "Balkan Monitörü: Görüşler ve Algılar: Balkanların Sesi" Gallup. 2008.

<http://www.balkan-monitor.eu/index.php/dashboard/70-of-macedonian-albanians-supported-the-hrid-agreement/>

Polis 1995 yılında, Tetovo yakınındaki Mala Recica kasabasında Arnavutluk dilinde eğitim veren Tetovo Üniversitesi'nin kuruluş kutlamalarını şiddet kullanarak sona erdirirken, 1997 yılında özel polis birlikleri, Tetovo ve Gostivar'ın merkezlerindeki gösteri yapan kalabalıkla çatıştı ve ardından belediye binalarına asılı Arnavutluk bayrakları polis tarafından zorla söküldü. Bu ve diğer daha küçük olaylar ortaya çıkardı ki; Makedonya'da etnik gruplar arasındaki ilişkilerin zayıf olmasının yanında, devletin güvenlik birimlerinin hassas güvenlik durumlarıyla baş etme kapasiteleri ve önleyici davranışları yetersizdi. Aksine, polis ve özel birimler en başından olayları alevlendirmişti.

Bunun dışında, Makedonya için en büyük güvenlik riski ülkenin komşularından kaynaklanmaktaydı. Makedonya'nın bağımsızlığını ilan etmiş olması, pek çok taraftan sorgulanıyor ve bu duruma karşı çıkılıyordu. Yunanistan, Makedonya isminin kullanılmasına karşıydı ve iki ülke arasında bir Geçici Anlaşma'nın imzalandığı Aralık 1995'e kadar Makedonya'nın bu isim altında tanınmasını ve pek çok uluslararası organizasyona üyeliğini engelledi. Bu dönemde, Makedonya ancak FYROM'un referansı ile uluslararası ilişkilerde bulunabiliyordu. Bulgaristan, 1999'da Bulgarca ve Makedonca hazırlanan hükümetler arası antlaşma imzalanana ve sorun iki taraf içinde resmi gündem dışına çıkana kadar, Makedon ulusunun ve dilinin varlığına karşı çıktı. Makedonya ve Sırbistan arasındaki uluslararası sınır 2003'e kadar çizilememişti. Bu sınırın Kosova ile olan kısmının zayıf yapısı ve Makedonya kurumlarının devletin topraklarının tam kontrolünü ele almadaki başarısızlığı bu tarihe kadar devam etti (2001'de, milis kuvvetlerinin Kosova sınırının en kuzeyindeki bir köyün kontrolünü ele geçirdiği yönündeki haberleri araştıran bir gazeteci ekibinin kaçırılması, anlaşmazlığı alevlendirmiştir). Bu güvenlik zafiyetleri, geleneksel ordunun zafiyetlerinden kaynaklanmamaktadır fakat geleneksel ordu, bireyleri ve toplumu (etnik olarak algılanmaktadır) tehdit ediyordu. Yunanistan ve Bulgaristan'la ya da Sırbistan/Kosova ile beklenenden daha az askeri çarpışma yaşanırken, bu devletlerin Makedonya'ya karşı tutumları ve yeni devletin bağımsızlığını tanımaya yönelik ortaya koydukları soru işaretleri ciddiye alınmış ve Makedonya'nın dış (ve iç) politikası bu yönde şekillenmiştir. Günümüzde de Yunanistan ile çözülememiş isim probleminin uzantıları, Makedonya'nın dış politikasına ve güvenlik reformlarına etki etmektedir ve Makedonya'nın NATO üyeliği başvurusunda başarısız olmasının tek nedenidir. Güvensizlik komşular arasındaki kuşkuyu beslemişti ve bu durum bölgesel işbirliğini baltalamıştı. Yunanistan ve Bulgaristan'ın uyguladığı ticari ambargolar, Makedonya ekonomisine ciddi zararlar vermişti. Bu ambargolar çözülmemiş uluslararası tanınma problemlerinden ve uluslararası organizasyonlara üyelikteki gecikmelerden kaynaklanmaktaydı.

Bağımsızlığın ilk yıllarında, üçlü koalisyon hükümetinin kabinesi tarafından yürütülen politikaların sonucunda, Makedonya komünist rejimden demokrasiye geçişin başında genç ve güçsüz bir devlettir. Zayıf ve oturmamış kurumlara ve çökmüş bir ekonomiye sahipti ve etnik ve politik gruplara bölünerek kutuplaşmış bir halktan oluşuyordu. Tüm bu durumlar güçlü bir komünizm sonrası döneme (otoriterlik sonrası döneme yakın) ve sosyo-politik çatışma öncesi döneme karşılık geliyordu.

1.2. Kurumsal/Sektörel Analizler

1.2.1. Ordu

Bağımsızlık sonrası ilk dönemlerdeki güvenlik sektörüne ait bir değerlendirme, acil ilgi gerektiren ciddi boşluklar ve eksiklikler ortaya koyuyordu. Eski Yugoslav Cumhuriyetlerin hepsinde olduğu gibi, JNA ortadan kaldırıldı ve yeni ordunun kurulması ihtiyacı ortaya çıktı. 1991–1992 yılları arasında, Makedonya'nın yeni seçilen Başkanı Kiro Gligorov, SFRY'nin ulusal savunması için, Federal Sekreter Blogoja Adzic ile bir görüşme yaptı. Bu görüşmede JNA'nın barışçıl yollarla Makedonya topraklarından çıkması aksi takdirde geriye kalan Sırp ve Karadağlı JNA birliği üyelerinin, diğer güvenlik kurumları, politik çevreler ve toplum tarafından Makedon güvenlik güçleri olarak kabul edilmeyeceğini, aksine yeni kurulmuş Makedon Devleti'nin bağımsızlığı ve bütünlüğü açısından potansiyel bir tehdit olarak algılanacağını ilettiler. Dahası, eski Yugoslavya'daki devletlerin hepsinde olduğu gibi, JNA birlikleri Makedonya'da da araç-gereç, silah, malzeme vb. alınabilecek her şeyi almış, geride yeni Makedon ordusu kurmak için sadece yetersiz bir altyapı bırakmıştı. Makedon Cumhuriyet Ordusu'nun (ARM) kuruluşu 1992 Şubatı'nda yürürlüğe giren savunma yasası ile başlamıştır ve Makedonya'nın tüm sınırlarının ve askeri malzemelerinin tam kontrolünü ele alması 27 Mart 1992'de ancak tamamlanmıştır. 1992'de Başkan Gligorov ve JNA Generali Nikola Uzelac arasında imzalanan anlaşma ile ARM'nin ilk askerleri, Nisan 1992'de kışlarına ulaşmış ve Makedonya sınırlarının kontrolünü polisten devralmıştır.⁹

Yeni kurulan ARM'nin kapasitesi, insan gücü açısından ve teknik açıdan oldukça küçüktü.

⁹ Istorija na ARM. Ministerstvo za Odbrana na RM.

<http://www.morm.gov.mk:8080/morm/mk/ARM/History/History1.html> sitesinden ulaşabilirsiniz.

ARM resmi olarak Makedonya sınırlarının kontrolünü almış olsa da, adayların temel eğitimden geçtiği başlangıç safhasında, sınırlar yedek birimlerden olan profesyonel, anlaşmalı askerler tarafından korunuyordu. BM, Makedonya’da, birliklerinin 1999’a kadar sınırları devriye gezmesinde ARM’ye yardımcı olduğu önleyici bir görev konuşlandırdı – UNPREDEP. Sıfırdan başlayıp bir ordu kurmak oldukça zaman alır, bu durum tabii ki, kapasitesi ve potansiyelinin kurulmasının 1990’ların en iyi yanlarını götürdüğü ARM için de geçerliydi. Subayların birçoğu, eski JNA subaylarıydı, orada kamulaştırılmış ve eğitilmişlerdi, bu nedenle belki de yeni kavramlarla bir ordu kurma özgürlüğü o kadar da fazla değildi. Ancak yine de, başlangıçtan beri amaç, bölgede ve daha geniş alanda birlik güvenlik mekanizmalarıyla uyumlu çalışabilecek modern ve etkili bir ordu oluşturmaktı. Bu çabaların sonuçları 1990’ların ortalarının son zamanlarında, Makedonya 1995 Kasım’ında Barış İçin Ortaklık’a (PfP) katıldığında görülebilir. Barış İçin Ortaklık’a katılmak, NATO’yla yakından bağlantılı olmak anlamına gelmekle beraber, aynı zamanda güvenlik ve savunma yeniliklerinde yardım ve sırasıyla 1996 ve 1997’de olan bölgesel ve uluslararası askeri tatbikatlara katılım ve ev sahipliği yapmak anlamına da geliyordu.¹⁰

Bu dönemde, ordu daha genç bir kuruluştı, güvenlik sağlamaya ve vatandaşlarla etkileşim içinde olmaya başlamamıştı. Bu nedenle, orduya olan bu popüler güvenin tam olarak kökenini takip eden bir kaç kaynak olsa da, Makedonya Cumhuriyet Ordusu halk tarafından, yozlaşmış ya da baskıcı gibi olumsuz olarak algılanmadı. Medya’da ordu apartmanları ve silah teminatı mülkiyetiyle ilgili skandallar ortaya çıktı ama polisi, siyasi partileri ve devlet memurlarını içeren yozlaşma skandallarına kıyasla, Makedonya Cumhuriyet Ordusu, göreceli olarak daha şeffaf ve güvenli bir kurum olarak kabul edilebilir.

1.2.2. Polis

Bağımsızlığın ilk yıllarındaki güvenlik boşluğunda, Makedonya’da polis temel güvenlik aktörü ve sağlayıcısıydı. ARM 1992 Nisan’ında sınırlardaki kontrolü ele almadan önce, polis 1991’de bağımsızlığın bildiriminden bu yana sıradan polis görevini yapmanın ve vatandaşlara güvenlik sağlamanın yanında, sınırların kontrolünden de sorumluydu. Bu dönem süresince, kişi açısından ve teknik açıdan sınırlı kapasitesini göz önünde bulundurursak, (o dönemde sadece 6,000 üyeye sahipti) polis tüm bu görevleri yerine getirebilmek için güçlerini fazlasıyla zorlamak zorunda kaldı.

¹⁰ Istorija na ARM. Ministerstvo za Odbrana na RM.

Polisin sınırları koruma ve bağımsızlığını yeni ilan etmiş Makedonya devleti için güvenlik sağlama yönündeki bu ilk çabaları, onları dönemin en önemli politik ve güvenlik aktörleri haline getirdi. İlk, bağımsızlık sonrası dönemde polisin edindiği milliyetçi etiket, polis devrimi için genel bir isteğe çevrilmedi. Birçok başka komünizm sonrası ülke gibi, Makedonya komünist polis kurumunu dağıtmadı, ancak polisin çalışma şeklinde bazı değişiklikler yapmak için çabalar oldu. 1995'e kadar, polisin işi, tarihi Yugoslav zamanlarına kadar giden İç İşleri'ndeki eski Yasa ile düzenleniyordu. 1990'ların ortalarından beri, polis yoğun olmasa da insan hakları, yasa kuralları eğitimine tabi tutulmuş ve uluslararası kuruluşlar tarafından finanse edilmişti ve destek görmüştü. Bu eğitimler aynı zamanda polis ve büyüyen bir sektör olan uluslararası kuruluşlar ve Makedonya'daki hükümetler dışı örgütler arasındaki ilişkiyi de geliştirmeyi amaçlıyordu. Küçük doğaları ve takibin eksikliği göze önüne alındığında, bu eğitim ve değişim çabalarının ne kadar etkili olduğu tartışılırdı. 1990'ların sonlarına doğru, polis memurlarını insan hakları konusunda eğitime çabalarına rağmen, düzenli yapılan Yıllık Soruşturma Raporları, polis tarafından yapılan insan hakları ihlalinin oldukça yaygın olduğunu onaylamıştır. On yıl içinde, polislerin sayıları fazlaştı ancak işe alım süreci şeffaf olmadığından, bu durum polisin politikleşmesine neden oldu. Bu da polisin işini yozlaştırdı ve takip eden yıllarda değişim çabalarını zayıflattı.

1.2.3. İstihbarat Servisleri

İç İşleri'ne dair 1995 tarihli yasa, komünist dönemde polisin bir parçası olarak çalışan istihbarat sektöründe değişim sağladı. SFRJ süresince İç İşleri Bakanlığı kapsamında var olan bir karşıt istihbarat yapısı olan Devlet Güvenliği Yönetimi'nden ayrı bir yapı olarak bir İstihbarat Teşkilatı kuruldu. İstihbarat Teşkilatı çift yönetim altındaydı: Başkan ve Devlet. Devlet Güvenliği Yönetimi, başkan yönetiminin dışında kaldı. Bu yasa istihbarat servislerinin işleri üzerinde demokratik gözetimin temel kurallarını kurdu. Devlet Güvenliği Yönetimi ve İstihbarat Teşkilatı'nın işlerini kontrol etmekte bir Meclis Komitesi sorumlu tutuldu. Bu komite, istihbarat servislerinin işlerinin yıllık raporlarını alır ve gerekli olduğu takdirde ve Meclis karar verirse, raporlar özel bir oturumda tartışılabilirdi.

¹¹ Godisni izvestai za rabotata na Narodnot pravobranitel. Naroden pravobranitel na Republika Makedonija. Available at: <http://www.ombudsman.mk/default.aspx?cid=104&lan=MK>

Askeri istihbarat UBK ve IA ile birleşik değildi ve aralarında eylem düzeyinde hiç bir işbirliği kurulmamıştı. Bilgi paylaşımı sadece en yüksek yönetici düzeyinde mümkündü. Komünist zamanlardan kalan bir miras olarak, bütün istihbarat kurumları genel nüfus tarafından güvensizlikle algılanıyordu, buna ek olarak, çok az değişim çabası kamuya duyurulmuş ve bu kurumların halkın gözündeki görüntüsünü değiştirmek için de çok az şey yapılmıştı. Bu nedenle, erken geçiş döneminin iyi yanı olarak, Makedonya'daki istihbarat sektörü, diğer güvenlik sektöründeki değişimlere dâhil edilmemişti.

Yönetim düzeyinde, Anayasa, Başkan'ı askeri güçlerin Baş Komutanı olarak atar, ancak ordunun ve polisin yönetimi devletin, özellikle de Savunma ve İç İşleri Bakanlığı'nın sorumluluğundadır. Makedonya'daki politik sistem karışıktır ama ana yönetim güçleri devletin içinde kazanılır ve bu nedenle güvenlikle ilgili ana politika kararları devlet kurumları –bakanlıklar ve kurumlar– aracılığıyla alınır. Başkan, askeri güçlerin Başkomutanı'dır ama politika üzerine etkisi sınırlıdır. Bu dönemde, devlet kurumları yerindeyken, güvenlik alanında değişim ve politika gelişimi için ana hatları sunacak stratejik güvenlik belgelerinin geçiminde devlet geç kalmaktadır. Yasama alanında, Meclis sadece yasama geçirme için değil, aynı zamanda güvenlik aktörlerinin de işlerini gözetimden de sorumludur. Yasama omurgası, Savunma Yasası ve İç İşleri Yasası ile belirlenmiştir, bunlara ek olarak güvenlik alanında düzenlemeler yapan birçok başka yasa da alınmıştır. Bunlara örnek olarak şunlar gösterilebilir; Sınırlar ve Sınır Bölgeleri Yasası, Kişisel Bilginin Korunması Yasası ve 1998'de politik gücün devri (SDSM'den WMRO yönetimindeki hükümete) ile Devlet Güvenliği tarafından yönetilen Kişisel Dosyalar için Prosedür Yasası ki bu yasa bu dosyalara isteyen herkesin ulaşabilmesini sağlamıştır.

Bağımsızlık sonrası ve çatışma öncesi yıllara kadar yayılan ilk analiz dönemi, politikaların komünizm sonrası ve karmaşa öncesi özellikleriyle belirlenmiştir. İlk on yıl, temel devlet kurumlarının ve komünizmin düşüşünden sonra demokratik uygulamaların kuruluşuna tanık olmuştur. Reformların bütünü oldukça sınırlı kalmış olsa da, bu dönem aynı zamanda Makedon ordusunun, Makedon güvenlik alanının en önemli sütunu olarak kuruluşunu ve kalan güvenlik alanı kurumlarının daha demokratik güvenlik aktörlerine dönüştürme çabalarına tanıklık etmiştir.

Dönem 2: 2001 – 2008: OHRI'DEN BÜKREŞ'E

2.1. Genel Durum

Makedon güvenlik güçleri ve etnik Arnavut isyancıları arasında 2001 bahar ve yaz aylarında altı ay süren etnik çatışma, 1990'lar boyunca Makedon devleti ve siyaseti üzerine kurulu olduğu pek çok fikrin yeniden düşünülmesi için pencere açan bir dönüm noktasıdır. Bu olay özgürlüğün ilan edilmesinden bu yana, Makedonya güvenliğine gelen en büyük tehdit olmuştur. Makedon polisi, ordusu, özel birimleri, istihbaratı ve yeni kurulmuş milis birlikleri, hem Arnavut hem de Makedon tarafında çatışmaya girmişti – bazıları ilk defa bir savaştaydı. Hem etnik dengenin riski hem de kurumsal örgütlenmede daha derin müdahale ve reform ihtiyacında olunduğu da ortaya çıkarıldı. Çatışmanın neticesiz sonu ve dış aracılık ihtiyacı Makedon enstitülerinin çatışmayı barışçıl yollarla çözme ve arabulmadaki yetersizliğinin yanı sıra Makedon güvenlik güçlerinin savaşma kapasiteleri ve stratejik kapasitelerindeki eksikliği de ortaya çıkardı. Bu yüzden AB ve ABD aracılığı tarafından uzlaştırılan ve Makedonya'daki dört büyük politik parti liderleri tarafından 13 Ağustos 2001'de imzalanan Ohri Çerçeve Antlaşması (OFA) kamu sektörüne dört büyük yenilik kazandırmıştır: eğitim, âdemimerkeziyet, dil kullanımı ve güvenlik sektörü.

2.1.1. Ohri Çerçeve Antlaşması ve Çatışma Sonrası Reformlar

Etnik Arnavut nüfusunun kamu yönetimine daha fazla katılımı için on yıl süren talepler dışında, bu reformlara halktan büyük talep olduğunu söylemek zordur. Bazı siyasi elitlerin reform ihtiyacının farkında olmalarına rağmen, Ohri Antlaşması kamu sektörü reformları daha çok dıştan yürütülmüştü.

¹² ARM birlikleri daha önce uluslararası barışı koruma görevlerine katılmıştır fakat hiçbir zaman bir savaşa dâhil olmamışlardır. Hem ARM hem de Makedon Polisi'nin teçhizat ve silahları eskidir ve silah ve teçhizatın çoğu, kısa süren çatışma sırasında satın alınmış ve kiralanmıştır.

Makedonya Avrupa Birliği'ne katılmak için ciddi beklentilerini belirtirken reform sürecine yabancı ülkelere gelen müdahale devam etti (ve hatta belki de arttı). Böylelikle, Makedonya ilerlemesinin değerlendirildiği politik kriterlere Ohri Anlaşması hükümlerinin uygulanması da dâhil edildi. Diğer bir yandan, bu durum koşulluluğun teşviki sayesinde reformların yerine getirilmesine yardımcı oldu¹³. Ama diğer bir yandan da Ohri reform sürecinin tasarrufunun AB'ne ve yerli elitlere geçmesi, yerel liderler tarafından kabul edilen örgütsel olmayan belgelerle AB tarafından dayatılarak gerçekleştirildi. 2008'de, anlaşmanın imzalanmasından sekiz yıl sonra, Makedon nüfusun sadece %44'ü Ohri Anlaşmasının etnik problemler için iyi bir çözüm olduğunu düşünüyordu (etnik Arnavut nüfusunda bu oran %70 olmasına rağmen)¹⁴.

Etnik grupların nüfustaki payları adına kamu çalışanlarının bir kısmını küçük etnik gruplardan sağlamak için Ohri Anlaşması, kamu kuruluşlarında etnik duyarlılıkla istihdam anlamına gelen, kamu yönetiminde *eşit temsil* ilkesine yer verir. Bu, kamu kurumlarında etnik yapının daha çok temsil edilmesini sağlamalıdır. Güvenlik sektöründe daha önemli reformlar gerekiyordu. Bu yüzden uluslararası örgütler, AB, NATO ve AGİT önderliğinde, Makedon polisini ve ordusunu iyileştirme çabalarıyla, Makedonya hükümetine polis ve ordu reformlarını uygulaması için yardım etti. Birleşme çabalarının bir parçası olarak ordu, NATO standartlarına göre yeniden yapılandırıldı. Bu yenilenme sürecinde NATO verimlilik standartlarına göre askeri ekipman da modernleştirildi. 2002 ve 2007 yılları arasında savunma alanında, NATO üyeliği için Ulusal Strateji tarafından sağlanan en etkili reformlar yaşandı. Ve aynı zamanda, Ulusal Güvenlik Kavramı, Savunma İlkesi ve 1991 Savunma Kanununun diğer ilgili mevzuata da geçen değişimini kapsayacak şekilde, güvenlik sektöründe kabul edilen bir dizi yasal ve stratejik belge bu yıllarda görülmektedir. Reformların uygulanması, mükemmel olmasa da iyi ilerledi ve 2007'in sonunda NATO üyeliği için gerekli diğer siyasi kriterlerin yanı sıra Makedonya'nın savunma reformlarındaki ilerleyişi olumlu değerlendirildi ve Makedonya NATO için hazır görüldü. AB'nin Makedonya'daki kendi polis elçiliği aracılığıyla (EUPOL Proxima) polis reformuna katkıda bulunmasına rağmen, polis reformu askeri reformdan daha zor oldu.

¹³ AB çerçevesinin etkilerinde görülür: G. Pridham, Demokratikleşmede "AB Siyasi Çerçevesinde Değişim ve Süreklilik: Amaçları, Yaklaşımları ve Öncelikleri" Cilt.14. No.3. (Haziran 2007) s.446-471

¹⁴ "Balkan Monitörü: Görüşler ve Algılar: Balkanların Sesi" Gallup. 2008. <http://www.balkan-monitor.eu/index.php/dashboard/70-of-macedonian-albanians-supported-ohrid-agreement/>

EUPOL Proxima'dan, reformlara duyulan ihtiyacı değerlendirmesi ve polis reformu konusunda uzmanlıkla Makedonya hükümetine yardım etmesi istendi. Ancak önerilen reformların çoğu politik olarak hassas ve yasama ya da uygulama sürecine takılmış reformlardı. 2009 Polis Yasası gibi 2006 Polis Yasası da politik açıdan tartışmalıydı ve Meclisten zorlukla geçti. Polis yetkilerinin merkezi yönetimden alınması ve polis otoritelerini yerel düzeye geçirmek, polise duyulan güven hala yeniden inşa edilemediği için, çatışma sonrasına ilişkin olarak tartışmalı bir konuydu.

Kamu ve güvenlik sektörlerindeki reformlar, yetki dağılımına ve yerel yönetimlerdeki, eğitimden şehirciliğe, mali politikaya kadar birçok alanda uygulanan kademeli yetki artışına geçişle birleştirildi. Ancak bu analiz için daha önemlisi yerel yönetimlerine polis ve kamu güvenliği alanlarında zaten bazı otoritelerin verilmiş olmasıdır. Bu durum polis ile yerel topluluklar arasındaki uçuruma, sorumlunun kim olduğu, polisin onların çıkarları için ne yapması gerektiği konularında bir köprü oluşturma çabasını gösterir.

Bu yıllarda birçok alanda yapılan reformlarda bir artış olduğu için, güvenlik sektörünün diğer bölümlerinin (istihbarat, özel güvenlik şirketleri gibi) reformu için daha az özen gösterilmiştir. Çünkü eğer bir konu ya da alan AB ve NATO gündeminde değilse, muhtemelen ihmal edilir ya da gündemden düşerdi. Bu yıllardaki Makedon politikaları belirgin şekilde, özellikle AB ve NATO gibi uluslar arası örgütlerle birleşmeye yönelikti. Makedonya, 1995'ten beri Barış İçin Ortaklık üyesiydi ve 1999'da NATO'nun Üyelik Eylem Planı'na (ÜEP) katıldı. Ancak, Adriyatik Üçü grubu– Arnavutluk, Hırvatistan ve Makedonya– kurulduğunda ve üyelik için koşulları çerçevesinde çabalar yoğunlaştığında, Adriyatik Tüzüğü'nün imzalanmasıyla 2002'den sonra NATO üyeliğinin gerçek beklentiler oluştu.

2.1.2. Reformlar ve birleşme çabaları

Hemen hemen aynı zamanlarda AB girme çabaları, özellikle EC'nin Batı Balkanlar için İstikrar ve Ortaklık sürecini başlatmasından sonra arttı. Makedonya, ülkeyi AB'nin temeline yaklaştırmayı amaçlayan İstikrar ve Ortaklık Anlaşmasını 2001 yılında imzaladı, 2004'te AB üyeliğine başvurdu ve 2005'in sonlarında üyelik statüsü verildi. Bundan sonra, EC'nin ardı ardına gelen üç İlerleme Raporu katılım müzakerelerinin başlamasını önermediği için katılım süreci

MAKEDONYA: İÇERİK ANALİZİ RAPORU

oylanır.¹⁵ SAA'nın ve 2008 yılı sekiz kriterinin gereklerini yerine getirmekteki gönülsüz çabaları sebebiyle gecikmeler olurken, gecikmeler aynı zamanda reform ivmesini düşürmek ve koşulluluğun etkisini azaltmak eğilimindedir. 2006 seçimleri ve yeni VMRO-DPMNE öncülüğündeki kabine sebebiyle AB ile ilgili reformlar yavaşladı ve üyelik yolunda daha fazla ilerleme kaydedilmedi.

AB ve NATO'ya girme çabalarına ek olarak, Ohri sonrası dönem Makedonya siyasetine, 2001 çatışmasının sonuçları ve çatışma sonrası toplumun sorunları damgasını vurdu. Çatışma sonrası politikaların en büyük sorunlarından biri ve güvenlik tehditleri, her iki taraftaki kurumsal ekstra silahlı gruplarla ilgiliydi.¹⁶ Zamanın devlet başkanı Boris Trakovski tarafından üstlenilen uzlaşma ve yeniden birleşme girişimlerinden biri, çatışmada yer almış ama insanlık suçu işlememiş (insanlık suçu durumunda Makedonya ya da Uluslararası mahkemeler karşısına çıkılacaktı) herkes için af ilan edilmesi idi. Fakat af, eski çatışmacıların entegrasyonu, çok miktarda küçük (ve büyük) silahların çatışma gazileri ve suçlular arasında serbestçe dolaşması gibi sorunlara uzun soluklu çözüm sağlamadı. Bu durum, Makedon vatandaşların güvenliği ve suç oranındaki olası artış için potansiyel bir tehdit oluşturdu. Paramiliter grupların çatışma gazileri kısa eğitim kursları sonrasında polise katıldı. Bu, polisin sağladığı hizmet kalitesini ya da, bu yıllar boyunca yapılan reformlara rağmen aynı kalan, vatandaşın polise duyduğu güveni arttırmadı¹⁷. Hemen çatışma sonrası dönemde, NATO'nun "Essential Harvest" ve "Amber Fox" harekatlarıyla, çatışma sırasında kullanılmış yasa dışı silahları toplama girişimlerinde bulunuldu. Fakat toplanan silahların sayısı beklenilenden çok daha az olduğu için ikisi de pek başarılı olmadı. Allied Harmony harekâtının AB tarafından devralındığı 2003 yılına kadar NATO Makedonya'da kaldı.

¹⁵ Avrupa Komisyonu. Genişleme. Makedonya Eski Yugoslav Cumhuriyeti. Anahtar Belgeler. Şu adrestedir:
http://ec.europa.eu/enlargement/candidate-countries/the_former_yugoslav_republic_of_macedonia/key_documents_en.htm

¹⁶ Stevo Pendarovski, "Ulusal Güvenlik sistemine katkıları" 2002 sürecinde: Makedonya Cumhuriyeti'nde Güvenlik. Der. S. Pendarovski, K. Nejkov ve I. Yusufi (Üsküp: Liste, 2002). s.11-63.

¹⁷ UNDP Erken Uyarı Raporuna göre 2003'de polise güven %61'dir, No.1, 2003._
<http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/UNTC/UNPAN016469.pdf> ve küçük iniş ve çıkışlarla, Gallup Balkan Monitörü-2008'e göre toplam nüfusun %58'inin polise güveni 2008 yılına kadar aynı kaldı.

Makedonya Güvenlik Sektörü Reformu İçerik Analizi 1991–2008

AB harekâtları sivildi ve önceki NATO harekâtlarıyla konunun çözüldüğü düşünülmediği için silah toplamaya ilgili değildi.

Silahın rahatça elde edilebilirliği ve insanların bu silahları kullanma isteğinden kaynaklanan doğrudan güvenlik tehditlerinin dışında, çatışma sonrası dönem aynı zamanda, çoğunlukla Makedonya'daki etnik gruplar arasındaki artan sosyal mesafe sebebiyle görülen daha hafif güvenlik tehditlerine de sahne oldu. Makedon demokrasisini liberal ilkelerden ortaklaşmacı bir toplu demokrasiye¹⁸ götüren Ohri Anlaşmasının, kişilerden çok gruplara ortak temellerde¹⁹ haklar veren bir yapıdaydı. Siyasal güce daha fazla erişim ve etnik azınlıkların katılımı, bu yönelimin inkâr edilemez avantajıdır. Ancak, siyasi gündemde her zamankinden daha fazla konu etnik temelde değerlendirildiği ve karar almada çifte çoğunluk ilkesi (yaygın olarak Bandinter İlkesi olarak bilinen) çok sıklıkla kullanıldığı için Makedon politikaları gittikçe etnikleşiyordu²⁰. Genellikle bütün Makedonya hükümetlerinin, bir Makedon ve bir Arnavut siyasi parti arasında koalisyon şeklinde olmasına rağmen, bu etnikleşme, Makedon politikalarını en büyük iki etnik grup arasında sıfır-toplamlı oyuna dönüştürme tehdidi oluşturmaktadır. Politikaların etnikleşmesi, siyasi aktörler seçmenin desteğini kazanmak için yarışırken, milliyetçi bir tepkiye yol açabilirdi. Etnik çatışmanın diğer bir ürünü de, güvenlik sektöründe ve genel olarak politikalarda yeni bir aktör olan çatışma gazilerinin ortaya çıkmasıydı. Ulusal Kurtuluş Ordusu'nun (NLA) önceki üyeleri ve Makedonya paramilisi polise katıldı ve çıkar ve talepleri karmaşık Makedonya iç siyaseti içinde hesaplanan sendikalar ve dernekler kurdular.

¹⁸ Ohri Çerçeve Antlaşması kurumsal güç paylaşımı mekanizmasını başlattı. Örneğin, orantısız temsil, adil temsil, mecliste bazı konularda çifte çoğunluk uygulaması ve Arend Lijphart'ın "Çoğul Toplumlarda Demokrasi: Karşılaştırmalı bir Keşif" (New Haven, CT: Yale University Press, 1977), kitabında ve aynı konuyu işleyen sonraki çalışmalarında tanımladığı ortaklaşmacı demokrasi özelliklerindeki gibi geniş ölçüde gerçekleştirilen merkezden uzaklaşma politikaları.

¹⁹ Örneğin, belde nüfusunun %20'sinden fazlasını oluşturan etnik gruplara, Makedon dili yerine başka dilleri resmi olarak kullanma hakkı verildi. Bakınız. Ohri Çerçeve Antlaşması <http://www.siofa.gov.mk/images/dokumente/Ramkoven%20dogovor.pdf>

²⁰ Bandinter ilkesi, etnik ilişkiler bakımından hassas olan, eğitim, kültür, yerel yönetim kişisel belgeler, dil kullanımı vb. Alanlarda mevzuat uygulamak için, çoğunlukta olmayan etnik grupların milletvekillerinin çoğunluğundan daha fazla salt bir çoğunluk anlamına gelen çifte çoğunluk yöntemini gerektirmektedir.

MAKEDONYA: İÇERİK ANALİZİ RAPORU

Özetle, 2001–2008 arasında Makedonya’da sosyo-politik bağlamda, hem çatışma sonrası özellikler hem de birleşme şartlarının özellikleri görülür. Diğer bir deyişle, 2001’deki etnik çatışmayı telafi etme tedbirleri ve barış dönemine dönme politikaları, Makedonya’nın AB ve NATO gibi uluslar arası örgütlere girme çabalarıyla, kamu ve güvenlik sektörlerinde artan reform özellikleri gösteren bir kombinasyon olarak, birleştirildi.

2.2. Kurumsal /Sektörel Analiz:

2001’deki çatışma Makedonya güvenlik sektörünün eksiklerini zayıf noktalarını ortaya koydu. İlk olarak, tehditlere karşılık vermenin kimin sorumluluğunda olduğu belli olmadığı için, Makedonya’nın işleyen bir kriz yönetim mekanizmasının olmadığı gösterdi. Aslında Kriz Yönetim Merkezi 2006 yılında kurulmuştu ve bundan önce bilgi toplama, erken uyarı ve kriz yönetiminden kimse sorumlu değildi. Polis ve ordu arasında bir iş birliği gibi, farklı güvenlik unsurları arasında birleşmenin olmadığı, bunun yanı sıra, operasyon ve lojistik düzeyinde çok az bir iş birliği olsa da, istihbarat ve askeri istihbarat servislerinin sadece, hükümet ve Milli Güvenlik Kurulu gibi en yüksek idari yönetim seviyelerinde kurulabildiği da belli oldu. Üstelik silahlı kuvvetlerin (özel gruplar hariç ordu, polis, yedekler) mücadeleye ve gerilla savaşına girecek uygun silahları, araç gereçleri ve becerileri yoktu. Hükümet, güvenlik güçlerinin ihtiyaçları için hızla silah ve ekipman alımı gerçekleştirmiş olsa da ordu ve polis liderliği stratejik bilgi ve deneyimden yoksundu. Bu sebeple yetersiz gözetim ve destek yüzünden güvenlik güçlerinden birçok kişi pusuda öldürüldü (Mayıs 2001’de Vajde 8 polis memuru ve Ağustos 2001’de Karpalak’da 10 asker). Sonunda, Arnavut polis ve askerlerin büyük bir bölümü, Arnavut dostlarının isyancı gruplarına katılmak için güvenlik güçlerinden ayrıldılar. Bu, etnik gruplara devlette gösterilenden daha güçlü bir bağlılık gösterildiğini ortaya koymaktadır. 2001’e kadar burada çok az etnik Arnavut olduğu için bu durum sayı bakımından Makedon güvenlik güçlerinin insan gücünü etkilemese de, güvenlik güçleri üyeleri arasındaki bu ikili bağlılık daha derin bir sosyal soruna işaret etmektedir.

Makedonya güvenlik sektörünün yukarıda verilen uzun eksiklikler listesi, çatışmadan sonra güvenlik sektöründe hangi yönde reformlar yapıldığını ve sektörün sonradan nasıl yeniden yapılandırıldığını göstermektedir.

Makedonya Güvenlik Sektörü Reformu İçerik Analizi 1991–2008

Çatışma ayrıca, en önemlileri iki tarafta da savaşan paramiliter birlikler olan NLA ve Lavovi ile daha sonra siyasete katılan ya da siyasi liderler üzerinde baskı kuran karşıt muharpiler olmak üzere, güvenlik sektöründe yeni aktörlerin ortaya çıkmasına sebep oldu.

Çatışmanın bitiminde ortaya çıkan temel görevlerden biri; hem silahsızlanma ve birliklerin terhisinin sağlanması hem de OFA'da alınan kararlara uygun biçimde polis ve ordu reformunun gerçekleştirilmesi idi. Bahsedilen ilk görev, Arnavut azınlıklar arasında güvenilirliği daha fazla olan NATO'nun yardımıyla yapıldı ki bu sayede mümkün olduğunca fazla NLA üyesinin silahlarını teslim etmeye ikna olması hedeflenmişti. Tüm bu çabalara rağmen, NATO'nun *Zorunlu Toplama* harekâtı sonucunda silahların gerekenden daha az miktarı toplanabildi.²¹ Eski savaşçıların çoğu kanunsuz olarak silah bulundurmayı sürdürdü ve daha sonra bu silahlarla suç çevrelerine katıldı. Durum polisin tam olarak silahsızlandıramadığı Makedonya milis kuvvetlerinde de aynıydı. Başkan Trajkovski'nin savaş ve insanlık suçu işleyenler dışında çatışmalara katılmış olan herkese yönelik bir genel af ilan etmesiyle, silahsızlandırma faaliyetleri kolaylaştı. Bu tür suçları işleyenler ise hapse atılacaktı.

Eski NLA ve Lavovi üyelerinin yeniden topluma kazandırılması için çözüm olarak, onlara yeniden eğitim verilmesi sağlandı ve polis olarak görevlendirildiler. OFA hükümlerine uygun olarak, tüm resmi kurumlarda azınlıklar daha fazla temsil edilecekti ve bu yüzden daha çok Arnavut, polis olarak görevlendirildi. İlk Arnavut polis birlikleri, Uluslararası Suç Soruşturma Eğitim Destek Programı (ICITAP) tarafından verilen kısa süreli bir eğitimin ardından 2001'de göreve başladılar. Çok etnik yapılı bir polis birimi kurmak ve çatışma döneminde NLA'nın kontrol ettiği alanlarda kontrolü ele almak temel amaçtı.²² Daha sonra diğer uluslararası organizasyonlar da, yeni polislerin eğitimi hakkında ve emniyette yapılacak diğer reformlarda İçişleri Bakanlığı'na yardım etmeye başladı. Bu organizasyonlar, ilk polis birliği Proxima'yı 2003'te kuran OSCE ve AB idi. Bu reformlar, bölgesel işbirliğinin güçlendirilmesi, halkın güveninin artırılması, suç ve yolsuzlukla daha etkin mücadeleyi vs. içerecek şekilde, Makedon polisinin çalışma tarzında kapsamlı bir görünüm değişikliği hedeflenmişti.

²¹ Zorunlu Toplama Kuvvetleri 3,381 parça silah topladı, bu rakam NATO tarafından toplam NLA cephanesinin yaklaşık üçte ikisi olarak kabul açıklandı. Bakınız, Lord Robertson' un NATO Basın Merkezinde 25 Eylül 2001 de yayınlanan raporu.

<http://www.nato.int/fyrom/tfh/2001/t010925a.htm> adresinden ulaşabilirsiniz.

²² Thorsten Stodiek ve Wolfgang Zellner, "Balkanların Batısı'nda Çok Etnik Yapılı Polis Servislerinin Oluşturulması: Karışık bir Başarının Kaydı," Deutsche Stiftung Friedensforschung, 2007.

MAKEDONYA: İÇERİK ANALİZİ RAPORU

Genel olarak, 2001'deki çatışmayı takip eden yıllarda, ülke içinden ve yurt dışından gelen, dikkate değer bir özen ve küçümsenemeyecek kaynaklarla polisin sayı bakımından ve teknik açıdan gelişmesini sağlayan reformlar yapıldı. 1999'da kapatılan Emniyet Fakültesi'nin yerine, 2003 yılında yeni polisler yetiştirmek amacıyla yeni bir Polis Akademisi kuruldu. 2004'de Sınır Polis Departmanı, 2005 yılından sonra sınırları ve sınır bölgelerini kontrol eden ARM'nin yerine geçmesi için kuruldu. Avrupa Birliği ile ilişkiler sağlamlaştı ve vize kolaylığı ve serbestliği süreçlerinin bir parçası olarak birleştirilmiş sınır idaresinde ilave çabalar, evrak güvenliği ve hareket özgürlüğü gibi adımlar atıldı. Çatışma sonrası dönemde polis, yerinden yönetim ve kamu idaresi reformları gibi, diğer alanlara ait reformlardan da etkilendi. Böylece 2006 da çıkarılan Polis Kanunları, daha şeffaf işe alma ve değerlendirme uygulamalarını içeren insan kaynakları idaresi gibi, polisin çalışması ile ilgili yeni prensipler ortaya çıkardı. Bölgesel polis şeflerinin seçimi gibi bölgesel emniyet ve güvenlik konularında karar alma yetkisi, bölgesel yönetimlere devredildi.

Reformlar, polis ve güvenlik sektörünün diğer aktörleri ile toplum arasında daha yakın ilişkiler kurulmasını sağladı. Polis, uluslararası organizasyonlar ve onların mesleki değerlendirme ve eğitim faaliyetlerini yürüten uzman ekipleriyle işbirliği yapmaya başladı. Dahası, emniyet reformu siyasi ajandada öncelikli bir konuma geldiği için, sivil toplumun ve polise bilgi, uzmanlık ve yardım arayışıyla yaklaşan akademik çevrelerin dikkatini çekti. Sınır Polisi bölümünün kurulmasıyla, ARM üyelerinin bazıları polis birliklerine katıldı. Makedonya güvenlik sektörünün iki temel unsuru arasındaki ilişkinin 2006'da Kriz Yönetim Merkezi'nin kurulmasıyla güçlenmesi hedeflenmişti. Kriz Yönetim Merkezi sayesinde, kriz dönemlerinde devlet güçlerine verilebilecek karşılıklar daha kolay şekillendirilebilecek ve güvenlik sektörünün bütünlüğüne büyük katkılar sağlanacaktı. Polise karşı toplumsal güveni oluşturmak için ciddi gayretler sarf edildi, özellikle çok etnik yapıdan oluşan polis birimlerinin kurulmasıyla azınlıklar ve toplumun daha geniş kesimleri arasında güven ortamı oluşturulmaya çalışıldı. 2001 ve 2007 yılları arasındaki dönemin göstergeleri polise karşı toplumsal güvende dikkate değer bir artış ortaya koymamış aksine, Erken Uyarı Raporları bu yıllarda polise güvenin düşüşte olduğunu göstermiştir.²³

²³ BM Kalkınma Programı (UNDP) Erken Uyarı Raporu. 2004–2007. Erişim: www.ewr.org.mk

Makedonya Güvenlik Sektörü Reformu İçerik Analizi 1991–2008

Sürmekte olan polis reformlarında, istihbarat servislerine fazla dokunulmamıştır. AB'nin *Proxima* biriminin bir bölümü bu kurumların çalışmalarını denetledi ve alanlarında eylemsel ve stratejik gelişimler sağlamaları için eğitimler verdi ancak hükümet ve bakanlık bu tavsiyelere uymayarak gerekli düzenleme ve yasaları yapmadı. İstihbarat çalışmalarını ve statülerini belirleyen herhangi bir kanun çıkarılmadı ya da bu servislerin çalışmalarını demokratik prensiplerle yürütmelerini sağlayacak reformlar yapılmadı. İstihbarat servislerinin açılma şekilleri, yeni önlemlerle değiştirilmedi ve bu yöntemleri düzenleyecek ayrı bir kanun çıkarılmadı, bu yüzden de istihbarat servisleri 1995'de çıkarılmış olan kanunlarla idare edilmeye devam edildi.

Bu dönemde, özel güvenlik kuruluşlarının çalışmaları düzenlendi. 1999 tarihli Can ve Mal Güvenliğini Koruma Kanunu ile bu kuruluşların çalışma, lisans alma, yönetim ve eğitim faaliyetlerinde daha fazla ilerleme kaydetmeleri amacıyla uyarlamalar yapıldı, daha sonra da 2007 yılında bu kuruluşların çalışma sistemi yeniden yapılandırıldı (Can ve mal güvenliğinin sağlanması komisyonu kararıyla). Polislerin ve eski polislerin özel güvenlik kuruluşlarında çalışmalarını önlemek amacıyla alınan önlemlere rağmen, bu kuruluşların polisle kurduğu yakın ilişkiler, polisten özel güvenlik kuruluşlarına doğru bir bilgi akışına olanak vermektedir. Buna ilaveten, güvenlik hizmetleri piyasasındaki paylarını büyüten yakın ilişkileri sayesinde, özel güvenlik ajanslarının siyasi partilerle de bağlantıları vardı. Hâlihazırda Makedonya'da otuz tane kayıtlı güvenlik şirketi vardır.²⁴ Sayılarının artışı, güvenlik sektörü ve özel sektör arasındaki artan ilişkiyi ortaya koymaktadır ve özel güvenlik kuruluşlarının tamamı sadece bu konuya bir örnektir. Toplum, çoğu zaman özel güvenlik kuruluşlarına daha önce sözü edilen yasa ile verilmiş hak ve sorumlulukları sorgulamaktadır.

2001'den sonraki dönem, orduda yoğun reformlar ortaya çıkarmıştır. NATO'ya uyum çabalarının da katkısıyla ordunun kapasitesini arttırmak ve askeri alanda uluslararası standartlara özellikle de NATO standartlarına ulaşmak birincil milli öncelik haline gelmiştir. Hükümet Mayıs 2003'te yeni bir Ulusal Güvenlik Stratejisi (güvenlik ve savunmanın ulusal algılanışı) ve politik altyapıya ihtiyaç olduğunu ortaya çıkaran bir Stratejik Savunma İncelemesi yapmıştır. Bu yasal altyapı, ordunun bölgesel savunmadan yayılmaya ve sürdürülebilirliğe dayalı bir stratejiye geçmesini amaçlıyordu. NATO'nun 1999 Washington zirvesinden sonra, Makedonya'nın Üyelik Faaliyet Planına dâhil edilerek, üyelik yardımları için NATO programlarından faydalanmasına izin verildi ve hükümet askeri sektördeki reformları öncülük etmek için 1999–2000 sonrasında Yıllık NATO Üyelik Programları hazırlamaya baktı.

²⁴ Katalog na agencii za obezbeduvanje. Komora za obezbeduvanje lica i imot na RM. Erişim: <http://www.obezbeduvanje.org.mk/KomoraContent.aspx?id=232>

MAKEDONYA: İÇERİK ANALİZİ RAPORU

1999–2000’den itibaren programlar, askeri alandaki reformlara yöneliktir. Takip eden yıllarda ordunun asker sayısı azaltıldı; 1999’da 40,000 iken 2007 yılında 3,494’e düşürüldü. 2006–7 yıllarında ise, eski silahlar NATO uyumlu teknolojilerle değiştirildi ve acemi askerlik kavramı kaldırılarak ordu profesyonelleştirildi.²⁵ Eski ordu personelinin sivil hayata uyum sağlaması için, yeniden eğitim programları 2005 yılından itibaren, yabancı bağışçıların desteğiyle yedek subaylar tarafından yapıldı. Makedon birlik ve üniteleri Afganistan ve Irak’a sonrasında da Bosna’ya uluslararası göreve gönderildiğinde, ordunun imajı daha gelişmişti. Bu görevler ordunun uyum ve deneyimini arttırdı, uluslar arası müttefiklerle ilişkileri güçlendirdi ve orduya profesyonel ve etkili bir görüntü verdi.

Toplumda orduya olan güven, her zaman polise olandan daha fazladır ve Kosova bölgesindeki en yüksek ikinci oranla 2008’de nüfusun %70’i kısmen ya da tamamen orduya güveniyordu.²⁶ Hiç kuşkusuz, çalışmaları genellikle uluslar arası görevlere odaklı olduğu için, ordunun çok nadir sıradan vatandaşla temasa geçmesi gibi bir avantajı vardı. Dolayısıyla, bu algılar kişisel temastan çok basının sunduğu bilgiler dayanır. Her ne şekilde olursa olsun, gerçek şudur ki; ordu Makedonya’da en güvenilen kurumlardan biridir olmuştur.

2001 sonrası hükümetler OFA kılavuzluğunda kamu ve güvenlik alanlarındaki reformlara büyük önem vermiştir. Reformları yerine getirmek ile AB ve NATO üyeliğinde ilerleme için gerekli olan stratejik ve yasal belgelerin çoğu, büyük sorunlar oluşmadan yönetimdeki koalisyon ve meclis tarafından kabul edilmiştir. Savunma ve Savunma Stratejisi Beyaz kitabı gibi stratejik ve yasal belgelerin bulunmasının yanı sıra, 2001 sonrası dönemde hükümet ve meclis, Stratejik Savunma İncelemesi, Ulusal Güvenlik ve Savunma Anlayışı’nı da kabul eder ancak Savunma Stratejisi ise bunlar arasında yer almaz. Tek eksik, yönetimin merkezden uzaklaşması bağlamında siyasi hassasiyet taşıyan bir alan olan Polis Kanunu’dur. Ancak AB baskıları sayesinde 2006’da kabul eldir ve polis çalışmalarında gerekli olan bazı reformlar başlatılır.

Özetlemek gerekirse, 2001–2008 arası dönemin temel özelliği çatışma sonrası ve birleşmeci özelliklerdir. 2001 etnik çatışmasının ardından.

²⁵ Petar Skrbina, "Dolgiot Pat kon NATO" Forum Analitika içinde. Cilt.1, (Kasım–Aralık 2006), syf.116–138.

²⁶ Gallup Balkan Monitörü. 2008.

Makedonya Güvenlik Sektörü Reformu

İçerik Analizi 1991–2008

Makedonya Ohri Çerçeve Antlaşması'yla sağlanan ve aynı zamanda NATO ve AB için gerekli olan, politik sistemde, kamu ve güvenlik alanlarında birçok reformu uyguladı. NATO ve AB'nin dış desteğiyle, ordu ve poliste daha fazla reform yapıldı ve ilk adımlar özel güvenlik şirketlerinin çalışmalarını düzenlemek için atıldı. Reform anlamında en az ilgiyi İstihbarat servisleri gördü.

3. DÖNEM: 2008'DEN GÜNÜMÜZE: VETO SONRASINDA MİLLİYETÇİLİK

Bu, Ohri'den Bükreş'e giden çok zor ve uzun bir yoldur ve bu yolun sonuna varıldığında Bükreş'in kapalı kapıları görülür. Nisan 2008'de Bükreş, Adriyatik Üçlüsünün (Arnavutluk, Hırvatistan, Makedonya) de katılım için davet edilmesi beklenen NATO zirvesine ev sahipliği yaptı. Ancak, NATO tam üyesi Yunanistan ile arasındaki çözülmemiş isim anlaşmazlığı sebebiyle Makedonya NATO'ya katılmaya davet edilmedi. Bükreş Zirvesi vetosu Makedonya siyasetinde, pek çok kolu olan dönüm noktası bir olay oldu.

Veto ilk olarak, Makedonya'nın NATO'ya katılmasını ve Avrupa- Atlantik güvenlik alanındaki eğilimleri doğrultusunda güvenlik sektörünün gelişimini engelledi. Bükreş Zirvesi'nden önce NATO'ya katılım için gerekli olan şartları yerine getiren Makedonya, artık koşulluluğa tabi değildi ve bu sebeple güvenlik alanındaki reformlara devam etmek için teşvikleri önemli ölçüde azaldı. İkinci olarak ise veto, varsayımlara dayanan tüm reform söylemlerini tehlikeye attı. Öyle ki, zorlu reformların uygulanması ve nüfusun bu acılı reformlara dayanması gerekti. Çünkü gelecekte daha iyi yaşam standartlarıyla ve uluslar arası örgütlere ülkenin üyeliğiyle ödüllendirilecekler. Bükreş'teki veto aksini kanıtladı. Reform gündemi taleplerinde ısrar edildiğinde, hükümetler artık aynı argümana dayanamazdı. Bazı politik elitler bu söylemi üstlendi ve hükümet yetkililerinin ve eleştirmenlerin, ilerleme ne olursa olsun, Makedonya'nın AB'ye katılımının ilerde Yunanistan tarafından engelleneceğini iddia ettikleri duyulabiliyordu. Bu doğru olsa da, yenilgiyi kabul eden bu gibi iddialar sadece daha fazla reform yapmamanın ve yaygın hoşnutsuzluk dalgasını körüklemenin bir bahanesi olabilir. Üçüncü olarak ise, Yunanistan'ın anayasal ismi değiştirme talebi ve Bükreş'teki veto, maalesef, isim anlaşmazlığıyla ilgili daha yapıcı bir duruşa değil daha ziyade tam tersi bir duruşa sebep oldu. Şu anda, etnik Makedon nüfusun %95.8'lik ezici oranı, eğer devletin ismi değişecekse AB'ye ya da NATO'ya girmemeyi tercih ediyordu²⁷. Bu tür tutumlar AB'ye ve NATO'ya katılıma ve Makedon dış yapısında Avrupa-Atlantik katılımından uzak bir değişime desteklerin azalmasına yol açabilir.

²⁷ Gallup Balkan Monitörü, 2008

Makedonya Güvenlik Sektörü Reformu İçerik Analizi 1991 – 2008

Bükreş vetosunun belki de en kaygı verici sonucu iç politikadaki milliyetçi geri tepmedir. Güncel bir etnik çatışma tarihi olan bir ülkede milliyetçiliği teşvik etmek çok tehlikeli olabilir çünkü küçük gruplar, büyük nüfus arasındaki yükselen milliyetçilik dalgası tarafından dışlanmış veya tehdit edilmiş hissedebilir. Buna ek olarak bir gruptaki elitler arasındaki milliyetçi söylev diğer etnik gruplardaki eşit ölçüde milliyetçi cevaba neden olmaya, bu yüzden de tehlikeli bir milliyetçilik ve nefret çemberi kışkırtmasına mahkûmdur. Makedon ulusunun antik kökenlerinin sözde bilimsel yeniden keşiflerine ve antik tarihine güncel dönüşü de bu yönde bir harekettir. Milliyetçi söylev, nüfus için reform konuşmalarından daha ilgi çekicidir, kamu sektöründeki gerekli reformlar arka plana itilmiştir çünkü devlet vatansever konulara odaklanmıştır. Yunanistan'la olan 'isim anlaşmazlığıyla' ilgili vatansever söylev ve konular genellikle arka planda olan güvenlik sektörü reformunu içeren konuları bastırmıştır. Yılın başında istihbarat teşkilatının bütçesinde büyük bir artış sağlayan istihbarat hizmetlerindeki artan otoriteyi sağlayan İç İşleri üzerine güncel Kanun tasarısı, bu tarz bir yasanın içeriği hakkında çok az bir kamu ilgisi ve görüşme görmüştür.

3.1. Kurumsal/Sektörel Analiz

2008'den sonra kısa bir dönemde Makedonya'daki güvenlik sektörü düzenlemesinde göze çarpan az fakat güvenlik sektöründe yeni eğilimler oluşturabilmiş değişiklikler vardır. Güvenlik sektörüne kamu ilgisi çeken en büyük olaylardan biri, özellikle 2009 bütçesinde olmak üzere istihbarat hizmeti bütçesindeki, Güvenlik ve Karşı İstihbarat Dairesi'ndeki artıştır, 2009 bütçesinden itibaren ekonomik bakış açısından gelen tartışmalı kararın yıkıcı sonuçları Makedonya'da da hissedilen dünya ekonomik krizinin ortasında görülmüştür. Bu krize rağmen UBK bütçesi, İç İşleri Bakanlığı'nın bütçesinden tahsis edilen en yüksek rakam olan 25 milyon Euro'ya çıkarılmıştır, bu miktardan dolayı nasıl harcadığını saptamak çok zordur çünkü halkın ve hatta Meclis'in bile UBK harcamaları üzerinde kısıtlı yetkisi vardır. İstihbarat servisi üzerindeki meclis yönetiminin etkinliği güvenlik sektörü üzerinde meclis yönetimi belgesinde daha detaylı incelenecektir. Bu eşsiz bir örnek değildir çünkü geçtiğimiz iki yıldaki bütçe kayıtları askeri bütçenin İç İşleri Bakanlığı'nın bütçesini arttırmak amacıyla iki kere kesildiğini göstermektedir.²⁸

²⁸ Natali Sotirovska ve Igor Ilievski, "Kako rabotat makedonskite bezbednosni sluzbi'ye" Sivil Muhabere Merkezi. Erişim:

http://www.ccc.org.mk/index.php?option=com_content&view=article&id=57%3A2009-05-04-12-29-09&catid=19%3Aanatali-naskova-sotirovska&Itemid=21&lang=mk

MAKEDONYA: İÇERİK ANALİZİ RAPORU

Bütçe kesintilerine ek olarak, ordunun durumu ve profesyonel askerler de tartışmalı olmuştur. 2008'in sonlarından 2009'un ortalarına kadar profesyonel askerler, orduda dokuz yıla kadar çalışma haklarını ve hizmetlerinin sona ermesinden sonraki fırsat ve yararları sınırlandıran ordu hizmetindeki tasarı kanununa karşı barışçıl bir protesto yürütmüşlerdir. Askeriye ve polis ve özellikle de istihbarat servisi fonu arasındaki bu tarz bir dengesizlik devletin demokratik ilkelerine karşı olan bir ülkede polis gücünün artmasına işaretler.

Endişe verici diğer bir eğilim de, istihbarat servisinin kısıtlı demokratik kontrolü ve yönetimidir. Yaklaşık son on beş yıllık dönemde UBK'nin işi, meclis yönetimi ve işin doğası üzerine genel yönerge sağlayan pek çok geniş makaleler içeren 1995 İç İşleri Kanunu ile düzenlenmiştir. Kanun, UBK Başkanı'na sağlam oy kazancı, devlete de işe ve birimin yapısına karar vermeyi bırakmıştır. Ek olarak, meclis kontrolü hiçbir zaman çok güçlü olmamasına rağmen son iki yılda daha da zayıflamıştır. İstihbarat servisi işlerinin kontrolü için bulunan meclis komitesi, işlevselliğin altındadır çünkü istihbarat liderliği halkın gözünde daha çok güvenilir olmaya önem vermemiş ve hiçbir zaman Meclis'in karşısına çıkmamıştır. İstihbarat servisi işlerini kontrol eden meclis komitesinin üyeleri hakkında bazı endişeler ortaya çıkarmıştır çünkü komite yardımcı başkanı Rexhep Dauti – Leka ve komite üyesi Hisen Xhemali 2001 çatışması sırasındaki savaş suçları soruşturması altındadırlar ve Xhemali son birkaç yıldır polisten ve mahkemelerden kaçınmaktadır.

Son birkaç yılda Makedonya'daki tüm politik ve güvenlik içeriği, güvenlik reformu ve demokratik desteğin değiştirilemez doğasıyla ilgili bazı endişeler doğurmuştur. NATO ve AB bütünleşmesindeki aksaklık, milliyetçi siyasetçiler için bir kapı açmıştır ve azalan uluslararası baskı, reformların ve işin demokratik ilkelerinin ihmaline yol açmıştır, bu da Makedonya'daki tüm güvenlik sektörü reform sürecini potansiyel olarak tehlikeye atmaktadır.

Sonuçlar

Bu makale, özellikle güvenlik sektörü içeriğine vurgu yaparak, komünizm sonrası Makedonya'nın genel siyasal durumunu değerlendirdi. Genel anlamda, siyasal durumun güvenlik sektörü reformlarıyla özel ilişki içindeki yönlerini irdeleyerek, 1991 yılından bu yana Makedonya'daki siyasal eğilimleri ve gelişmeleri inceledi. Analiz üç döneme ayrılarak yapıldı: ilki 1991–2001 yılları arasındaki dönem, ikincisi 2001–2008 yılları arasındaki dönem ve üçüncüsü de 2008 sonrası dönem. Bu dönemlerin her biri, yıllar içerisinde değişen, döneme egemen konular ve sorunlar bakımından ve böylece siyasal durumun egemen konumu bakımından farklıdır.

Bağımsızlıktan sonraki ilk on yıl, bağımsız Makedonya devletinin ve istihbarat servislerinin de içinde bulunduğu ordu ve polis gibi önemli güvenlik kurumlarının reformuna ve oluşturulmasına tanıklık etti. Güvensiz bölgesel ortam, zayıf iç kurumlar ve etnik gruplar arası bozuk ilişkiler ile birleşerek, siyasal ortamın göze çarpan otoriterlik sonrası ve çatışma öncesi doğası ile sonuçlanacak şekilde istikrarsız bir güvenlik ortamı yarattı.

İkinci dönem, dikkatin büyük bölümü çatışma sonrası siyasal ortam ve güvenlik ortamı tarafından ortaya çıkarılan sorunlara verildiğinden çatışma sonrası dönemdir. Bu zorlu ortam, özellikle NATO ve AB olmak üzere uluslararası kurumlarla bütünleşme konusunda artan çabalarla tamamlanmakta ve böylece gerekli reformların takibi için iç siyasal aktörler ve güvenlik aktörlerinin çabalarını ikiye katlamaktadır. Bu dönem çatışma sonrası ortamın bütünleşmeci siyasal içerikle başarılı şekilde birleştirilmesine tanıklık etmektedir. Bu durum, çatışma sonuçlarının üstesinden gelmek ve uluslararası kurumlara üyelik kazanmak için gerekli olan reformların tamamlayıcı doğasını göstermektedir.

2008 sonrası son dönem ise, milliyetçiliğin yükselişi ve 2008 NATO zirvesindeki Yunan vetosundan sonra Makedonya'da daha kapalı siyasete doğru kayışı göstermektedir. Veto, güvenlikle ilgili reformların ve diğer politika alanlarının yavaşlamasına ve ayrıca AB bütünleşmesi için gerekli reform adımlarının ertelenmesine neden oldu. Egemen durumu milliyetçi olarak belirtilebilen bu dönem, komünizm sonrası geçişin yükselen eğiminin hâlihazırda gerçekleştiğinin varsayılamayacağını göstermektedir. Makedonya örneği, NATO ve AB üyeliklerinin her zaman ya da kesinlikle, komünizm sonrasında ve geçiş yolculuğunun bittiğini gösteren çatışma sonrası yapılanmada, atılacak ilk adım olmadığını göstermektedir. Siyasal sektör ve güvenlik sektörü reformlarına dair soruları daha açık gelişme–demokratikleşme çerçevesine yerleştiren bu durum, Batı Balkanlar bölgesindeki diğer devletler arasında Makedonya siyasetinin farklı niteliğidir.

MAKEDONYA: İÇERİK ANALİZİ RAPORU

Özetlemek gerekirse, Makedonya bağımsızlığından itibaren, siyasal dönüşüm ve güvenlik dönüşümünün yaşandığı üç dönem yaşamıştır. Bunlardan ilki, 1991 ve 2001 yılları arasında olan, egemen şekilde otoriterlik sonrası olarak sınıflandırılabilir. Bu dönemde bağımsız devlet olma ve uluslararası tanınmaya dair konular hükümetlerin gündemlerinde daha büyük önceliğe sahip olduğundan, güvenlik sektöründe sınırlı reformlar yaşandı. İlk dönemde, Makedonya'daki etnik gruplar arası ilişkiler bozuldu ve 2001 yılındaki etnik çatışmaya neden oldu. 2001 ve 2008 yılları arasındaki ikinci dönem, 2001 yılındaki etnik çatışmadan, Makedonya'nın NATO üyeliği için davet almayı umduğu 2008 NATO zirvesine kadar olan zamanı kapsamaktadır. Bu dönemin temel nitelikleri, güvenlik sektöründe gerçekleştirilen bir dizi önemli reform sonucu çatışma sonrası ve bütünleşmecidir: polis, ordu, istihbarat, PSC, etnik gruplar arası güveni yeniden inşa etmek ve NATO ve AB üyeliği için gerekli şartları yerine getirmek için bu dönemde kuruldu. 2008 sonrasını içeren son dönem, NATO üyeliği almada ve Yunanistan'la yaşanan isim anlaşmazlığı yüzünden AB katılım müzakerelerinin açılışında karşılaşılan sorunların sonucu olarak, güvenlik sektörü reformlarının düşüşünü ve yoğunlaşan milliyetçi retoriği işaret etmektedir.

Temel Siyasal Aktörlerin Analizi

Aktör Türü	Görüşler	Stratejiler	Kapasite	İlişkiler
VMRO–DPMNE siyasi partisi				
Siyasi parti: demokratik, anayasal yapının destekçisi.	<u>Siyasi Eğilim:</u> muhafazakar, milliyetçi. <u>Motivasyon:</u> iktidara ulaşmak, önceki rejimin kalıntılarını ortadan kaldırmak.	Demokratik ve kurumsal politika araçları. 2006'dan itibaren, medya kampanyasının ilan edilen kullanımı. 2006'dan bu yana yönetimde olduğundan beri bazı küçük demokrasi dışı yönetim örneklerinin yaşanmasıyla birlikte, genel anlamda insan haklarına ve demokrasiye saygılı.	1990–2002 yılları arasında, nüfusun milliyetçilik yanlısı, komünizm karşıtı bölümü. 2006'dan bu yana, geçiş dönemi mağdurlarından ve işsiz genç nüfustan oluşan daha geniş taban. Çeşitli destekçiler, Nikola Gruevski'nin otoriter önderliğindeki bağlı yönetici grup. 2006'dan bu yana hükümetteki koalisyon lideri, reform yönünü etkilemedeki en büyük güç.	2006 yılına kadar <u>başlıca müttefikler</u> komünizm karşıtı entelektüelleri ve medyayı içeriyor. 2006'dan bu yana müttefiklerin içerisinde hükümetler dışı örgütler (NGOs), iş çevresi vs. var. <u>Başlıca Muhalifler:</u> SDSM ve destekçileri.

SDSM siyasi parti				
Siyasi parti: demokratik, anayasal yapının destekçisi.	<u>Siyasi Eğilim:</u> Sosyal demokrat, eski komünist partinin halefi. <u>Motivasyon:</u> iktidara ulaşmak.	Demokratik ve kurumsal politika araçları. Genel olarak insan haklarına saygı. 1990'lı yılların başlarında, bazı demokratik olmayan yönetim örnekleri (sorunlu seçimler vs.)	1990'ların ortalarında, güvenlik sektörünün de içinde bulunduğu, halk ve diğer kurumlar arasında geniş destek. Yakın dönemde azalan halk desteği. Miras kalan gelişmiş kurumsal ağ, ancak 2004 yılından sonra partinin bağlılığında düşüş. Şu an muhalefette bulunmakta, reformu yavaşlatmak için düşük kapasite.	<u>Başlıca Müttefikler:</u> 1990'lı yıllardaki iç aktörler: güvenlik, iş, yeni iş elitleri, medya; uluslararası aktörler. Günümüzde: güvenlik ve iş camiasında ve ayrıca medyada azalan destek. <u>Başlıca Muhalifler:</u> VMRO–DPMNE ve komünizm karşıtı entelektüeller.
DUI siyasi parti				
Siyasi parti: demokratik, zaman zaman anayasa karşıtı yapı.	<u>Siyasi Eğilim:</u> merkez sol, NLA'nın siyasal halefi. <u>Motivasyon:</u> siyasal güce ulaşmak, etnik Arnavut nüfusuna verilen daha fazla toplu hak.	Çoğu zaman demokratik politika araçları, bazen ekstra kurumsal muhalefete ve şiddet tehdidine başvuru. İnsan hakları ve demokrasinin savunulması yönünde taahhütler, bazen seçimlerde şiddet ve hileyle ilişki.	2001 yılından sonra etnik Arnavut nüfusun, entelektüeller ve medyanın da içinde bulunduğu büyük bölümü. Bağlı örgütlenme, daha az bağlı destekçiler. En büyük etnik Arnavut partisi, OFA ve çifte çoğunluk ilkesinden sonra reformların yönünü etkilemede temel güce sahip.	<u>Başlıca Müttefikler:</u> NLA muhripleri, uluslararası camia. <u>Başlıca Muhalifler:</u> DPA ve destekçileri.

DPA Siyasi Parti				
Siyasi parti: demokratik, zaman zaman anayasa karşıtı yapı.	Siyasi eğilim: merkez sağ, PDP'nin daha radikal kanadının halefi (1990 sonrası ilk Arnavutluk Partisi). Motivasyon: siyasi iktidara ulaşmak, etnik Arnavutluk nüfusuna daha fazla toplu hak kazandırmak.	Muhalefetin sıra dışı ekstra kurumsal örnekleriyle birlikte, daha çok demokratik ve kurumsal politika araçları. Taahhütler insan haklarını ve demokrasiyi destekliyor, zaman zaman seçimlerde şiddet ve hileyle ilişkili.	1990'ların ortalarından itibaren, etnik Arnavutluk nüfusunun geniş desteği var, 2002 den bu yana düşüşte. Parti bağılılığı düşüşte ve böylece halk desteği de azalıyor. 2008'de, partinin bir kısmı DPA'dan halk desteği ve siyasal destek alan yeni bir parti (DR) kurmak için ayrıldı. Yakın zamana kadar, reformları bir parça etkileme gücü olan en büyük ikinci etnik Arnavutluk partisiydi.	Başlıca müttefikler: Arnavutluk iş camiasının bir bölümü ve eski NLA askerlerinden bir bölüm. Başlıca Muhalifler: DUI ve destekçileri.
MRTV Devlet Medyası				
Rejim yanlısı aktör	<u>Siyasi eğilim:</u> 1990'lar boyunca, devlet medyası hükümeti ve ideolojiyi destekledi: sosyal demokrat, iktidardaki siyasi partilerin değişmesiyle devam eden bir gelenek <u>Motivasyon:</u> devlet bütçesi desteğine erişim.	Halkı bilgilendirmek ve iktidardaki partilerin istediği mesajları yaymak. Egemen seçkinlerle olan güçlü bağlantı ve medyanın bağımsızlığına karşı tartışılabilir bağlılıktan dolayı sınırlı demokratik kimlik.	1990'ların başlarında, MRTV devletin pek çok bölümü için tek bilgi kaynağıydı fakat özel medya geliştikçe MRTV aldığı desteği kaybetti. Çalışanlarının çoğu ayrıldı fakat çalışanlar genellikle siyasi parti saflarıyla bağlılar. Resmi hükümet saflarını takip ettiğinden, reform adımlarını etkilemede kısıtlı kapasite.	Başlıca müttefikler: hükümet, iktidardaki siyasi partiler. Başlıca Muhalifler: muhalif yok fakat özel medya ile rekabet var.

Özel Medya				
Çoğunlukla demokratik	<u>Siyasi Eğilim:</u> Çeşitli, bazıları hükümet yanlısı bazıları karşıt, yönetsel yapıya bağlı olarak değişiyor. <u>Motivasyon:</u> ekonomik kazanç , market pazarının paylaşımı , halkın güveni.	Araştırmacı gazetecilik, propaganda, gündem oluşturma, düşünce teşviki. Genellikle, özellikle son on yılın olmak üzere, insan hakları raporlamasının sağlam kaydı, ve küçük detaylar dışında demokrasi yanlısı duruş ve raporlama.	1990'ların ortası ve sonlarından itibaren, halk arasında artan destek. Bir grup olarak özel medya bağlı değil ve genellikle karşılıklı saldırılarla uğraşıyorlar. Gazeteciler, dernekleri aracılığıyla ortak çıkarı koruyor. İnsanların politikalara yönelik algısını ve gündem oluşturmayı etkileyerek, reformların tutumunu etkileme kapasitesi.	<u>Başlıca müttefikler :</u> mülkiyet bünyesine bağlı olarak politik partiler, tek politikacı , politika girişimi. <u>Başlıca muhalifler:</u> rakip medya merkezleri
Karşıt Muharıpler				
Demokrasiye kısıtlı taahhüt	<u>Siyasi Eğilim:</u> milliyetçi, sağcı. <u>Motivasyon:</u> üyelerin hak ve ayrıcalıklarının korunması.	<u>Faaliyet Yöntemi:</u> işbirliği, protesto, siyasi partilere üyelik. <u>İnsan haklarına saygı:</u> çok kısıtlı, karşıt muharipler çatışma sırasında insan hakları ihlalden suçlanıp incelendi. <u>Demokratik Kimlik:</u> Kısıtlı, çatışma sırasındaki halk desteğinden ayrı	<u>Destek tabanı:</u> nüfusun milliyetçi kesimi, özellikle çatışma halinde bulunan kurbanların arkadaşları ve aileleri. <u>Grup Bağlılığı:</u> Bağlı değil. Makedonyalı muharipler, düzenli güvenlik kuvvetlerine katılanlar ve katılmayanlar şeklinde bölünmüş. Arnavut muharipler için de durum aynı, ayrıca bunlar parti siyaseti hattı konusunda da bölünmüş Silah mülkiyeti ve üyeler arasında devam eden iletişim ağına bağlı olarak güvenlik reformları tutumu üzerinde biraz etki.	<u>Başlıca müttefikler:</u> Bazı politik aktörler: Makedonyalı muharipler için Ljube Boskovski, Arnavut muharipler için genellikle DUI. <u>Başlıca muhalifler:</u> düzenli güvenlik kuvvetleri ile karşıt muharipler arasında çekişme var.

İş Camiası				
Rejim aktörleri, ama çok demokratik değiller	<u>Siyasal yönelim:</u> hükümetteki partiye bağlı. Genel olarak, 1990'lı yıllarda çoğunluk özelleştirmeyi yöneten SDSM'yi destekliyordu. Son zamanlarda ise, daha fazla özel sektör aktörü VMRO hükümetini destekliyor. <u>Motivasyon:</u> temel olarak ekonomik kazanç; daha fazla ekonomik kazanç aracı olarak siyasal nüfuz.	<u>Siyasi Eylem Yöntemi:</u> ayrıcalıklı muameleye karşı siyasal partilerin ve seçim kampanyalarının finanse edilmesi. <u>İnsan Hakları ve Demokratik Kimlik:</u> işçi haklarının ihlal edilmesine yönelik bazı olaylar çıkmasına karşın belirli bir bağlılık söz konusu değil.	Geniş bir halk desteği tabanı yok ancak politikacılar arasında, yerleştirmeye ve desteğe bağlı geniş bir finansal taban var. Siyasal anlamda bağlı değil ve politika sıklıkla rekabete zarar vermek için kullanılıyor. Şaşırtıcı şekilde, güvenlik reformları üzerinde geniş etki var; bir İçişleri Bakanı ve bir UBK Yöneticisi iş dünyasından gelmekte.	<u>Başlıca Müttefikler:</u> politikacılar ve siyasi partiler. <u>Başlıca Muhalifler:</u> temel bir muhalif yok.
Uluslararası Örgütler				
Demokrasi Yanlısı	<u>Siyasi Yönelim:</u> Çoğu belirli bir siyasi yönelime sahip değil, ancak bazı bağışçılar ve dernekler siyasi yelpazenin bir ucundan olan politik aktörler ile çalışmayı tercih ediyor. <u>Motivasyon:</u> bölgenin ve Makedonya'nın istikrarı ve güvenliği; demokratik sağlamaştırma.	<u>Siyasi Eylem Yöntemi :</u> baskı ve koşullandırma, yardım (teknik, uzman, finansal), belirli halk grupları ve hükümet dışı örgütler için destek. <u>İnsan hakları ve demokrasiye saygı:</u> insan haklarına saygı konusuna oldukça bağlı, hukuksal otoriteye sahip bazıları bu alan üzerine eğiliyor (ICTY) ve demokrasinin desteklenmesi ve teşviki var.	<u>Destek Tabanı:</u> sivil sektörler, entelektüeller ve sınırlı halk desteği. Çok bağlı değil ancak demokratikleşme ve güvenlik hedefi üzerinde birleşik. Reformları ve üyelik için siyasal koşulu finanse etmek adına güvenlik reformu tutumu üzerinde önemli baskı güçleri	<u>Başlıca Müttefikler:</u> sivil sektör, siyasi partiler (bazıları diğerlerinden daha fazla). <u>Başlıca Rakipler:</u> önemli bir muhalif yok, NATO ve AB üyeliği karşıtı bazı marjinal gruplar.

Makedonya Güvenlik
Sektörü Reformu İçerik
Analizi 1991–2008

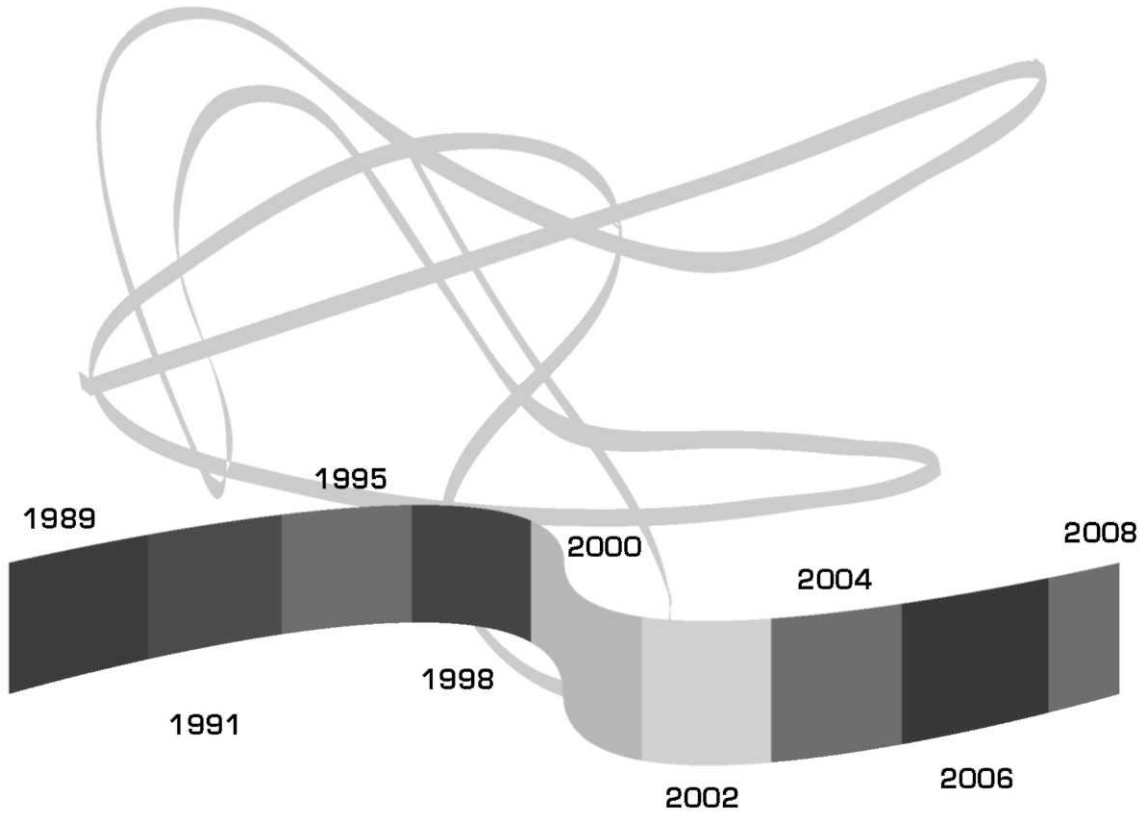

MAKEDONYA: İÇERİK ANALİZİ RAPORU

KRONOLOJİ

GÜVENLİK SEKTÖRÜ REFORMU KRONOLOJİSİ 1991-2009

Kronoloji Üzerine Açılış Notu

Bu belge, “Batı Balkanlar’daki Güvenlik Sektörü Reformunu Değerlendirme ve Gözlemleme” projesinin bir ürünüdür ve 1991’den 2009’a kadar geçen zamanda Makedonya Güvenlik Sektörü Reformları (SSR) ile ilgili önemli olayları içermektedir. Bu olaylar, Makedonya’daki SSR’ye yön veren olaylardır.

1991

- Kiro Gligorov, meclis tarafından bağımsız Makedonya’nın ilk başkanı olarak seçildi. Bu seçim modeli önceki rejim döneminden kalan kurallara göre yapıldı.
- Makedonya bağımsızlık referandumunu 8 Eylül’de yapmıştır. Bu referandumda vatandaşlara sorulan; diğer Yugoslav cumhuriyetleri ile kurulacak bir federasyona katılma hakkı saklı olmak kaydıyla, Makedonya’nın tam bağımsız bir devlet olmasını destekleyip desteklemedikleriydi.²⁹ Meclis, bu referandumun sonuçlarına dayanarak, uluslararası tanınma talep etmek için Makedonya Cumhuriyeti’nin Uluslararası Tanınma Deklarasyonu’nu yayınladı.³⁰

²⁹ Politik yapı. Makedonya Cumhuriyeti, Dışişleri Bakanlığı.

<<http://www.mfa.gov.mk/default1.aspx?ItemID=289>>. Erişim tarihi: 25 Ekim 2008

³⁰ Tarih. Makedonya Cumhuriyeti, Dışişleri Bakanlığı

<<http://www.mfa.gov.mk/default1.aspx?ItemID=289>>. Erişim tarihi: 25 Ekim 2008

- Bağımsız Makedonya Cumhuriyeti'nin ilk hükümeti Nikola Kljusev tarafından kuruldu. Bu hükümet; yeni Meclis (1990 seçimlerinden sonra kurulmuş olan) yeni hükümeti kurana kadar geçecek dönem için kurulmuş, geçici bir hükümetti. Kazanan parti, VMRO-DPMNE diğer partilerle koalisyon yapmayı kabul etmediğinden, kuracağı kabine için meclisten yeterli destek alamadı.
- Makedonya Cumhuriyeti'nin yeni anayasası, Meclis tarafından 17 Kasım'da kabul edildi.³¹ Bu anayasa bağımsız Makedonya'nın ilk anayasasıdır ve hala yürürlüktedir.

1992

- Makedonya Anayasası, Ocak 1992'de Badinter Tahkim Heyeti tarafından değerlendirildi ve uluslararası tanınma şartlarını taşıyan demokratik bir anayasa olarak kabul edildi.³²
- Başkan Gligorov ve JNA temsilcileri, JNA'nın 15 Nisan'a kadar Makedonya'dan çıkarılmasını kapsayan bir antlaşmayı imzaladılar. JNA'nın ülke dışına çıkarılması sürecinde Makedonya Cumhuriyet Ordusu kuruldu.
- Makedon Milli Muhafız Teşkilatı, VMRO-DPMNE (daha sonra muhalif olan) tarafından JNA'dan gelebilecek saldırılara karşı Makedonya'yı korumak amacıyla kuruldu.³³
- Sonuçları daha sonra İlirida Cumhuriyeti'nin bağımsızlık bildirisi olarak kullanılan referandumda (yasal referandum yönteminin takip edilmemiş olması nedeniyle geçersiz sayılan), Arnavutlara, Makedonya'dan ayrılarak bağımsız olmayı isteyip istemedikleri soruldu.

³¹ Makedonya Cumhuriyeti Anayasası. Makedonya Cumhuriyeti Resmi Gazetesi. <<http://www.slvesnik.com.mk/WBStorage/Files/USTAV-eng.pdf>>. 25 Ekim 2008'de girilmiştir.

³² Görüş 5. Badinter Komisyonu Resmi Belgesi <http://www.google.com/url?sa=t&source=web&ct=res&cd=4&url=http%3A%2F%2Fwww.la.wayne.edu%2Fpolisci%2Fdubrovnik%2Freadings%2Fbadinter.pdf&ei=oqVHSYL4Lp3SQNjriRA&usq=AFQjCNHRLUAYW-4iqI9ShFPAUt-hfs-mNq&sig2=AA38Cot4St4nre1Y_bFvhq>.

³³ Vankovska, Biljana. Makedonya'da Güvenlik Sektörü Reformu. Trapans, Jan ve Phillipp H. Fluri (eds). Güney Doğu Avrupa'da Güvenlik ve Savunma Sektörü Yönetimi ve Reformu: Açılımlar ve Görüşler, Bölüm II – Makedonya, Moldova, Romanya. Cenevre, Belgrat: DCAF, CCMR, 2003: 28.

- Üsküp'teki AGİT Yayılma İzleme Görevi, bu kuruluşun en uzun süreli saha görevlerinden biriydi ve Üsküp'te konuşlandırılmıştı. Makedonya'da faaliyetlerini sürdürdüğü uzun yıllar boyunca, ülkedeki pek çok SSR projesinin öncüsü, bilirkişisi ve finansal destekçisi oldu.³⁴
- Makedonya'nın ilk organik yasası olan Savunma Kanunu Şubat ayında mecliste kabul edildi. Bu anayasa savunma sektörünün hak, sorumluluk ve yetkileri ile ilgili pek çok belirsiz nokta içermektedir. 2001'de yerini yeni bir anayasaya bırakmasının nedeni de bu açık olmayan noktalardır.
- Birleşmiş Milletler (Makedonya Devlet Başkanı Kiro Gligorov'un çağrısı ve Eski Yugoslavya Uluslararası Konferansı Eş Başkanları Cyrus Vance ve Lord Owen'ın diplomatik girişimleri ile), Makedonya'daki UNPROFOR girişimine başladı. UNPROFOR, Makedonya'daki çatışmanın yayılmasını önleme görevini yürüttü.³⁵ Ayrıca, Makedonya Ordusu bu görevi yürütecek kapasiteye ulaşana kadar, Bölgesel Savunma üyeleri ile birlikte Makedonya'nın yeni sınırlarını kontrol etti.

1993

Makedonya'nın BM'ye geçici bir isimle (Makedonya Eski Yugoslav Cumhuriyeti) üye olarak kabul edilmesini öngören 817 no.lu yasa tasarısı 7 Nisan'da BM Güvenlik Konseyi tarafından onaylandı,³⁶ ve 8 Nisan'da birliğe kabul edildiğine dair karar Güvenlik Konseyi tarafından yayınlandı.³⁷

³⁴ AGİT Yayılma İzleme Görevi. AGİT. <<http://www.osce.org/skopje/>>. Erişim tarihi: 15 Aralık 2008

³⁵ UNPROFOR. BM Web sitesi. <http://www.un.org/Depts/dpko/dpko/co_mission/unprof_b.htm>. Erişim tarihi: 3 Aralık 2008

³⁶ 817 no.lu Yasa. UNHCR. <http://www.unhcr.org/refworld/category/LEGAL/MKD/3b00f15623_0.html>.

³⁷ A/47/876-S/25147 belgesinde Birleşmiş Milletler'e üyelik başvurusu bulunan devletin Birliğe kabulü. Birleşmiş Milletler. <<http://www.un.org/documents/ga/res/47/a47r225.htm>>. Erişim tarihi: 25 Ekim 2008

- Makedonya'nın NATO'ya katılma istekliliğini gösteren karar, Aralık 1993'te Makedonya Meclisi tarafından kanunlaştırıldı.³⁸

1994

- İkinci parlamento seçimleri yapıldı. Merkez sol parti Makedonya Sosyal Demokrat Birliği (SDSM) bu seçimlerde başka bir yetki kazandı ve Branko Crvenkovski, 1998 yılına kadar ülkeye liderlik edecek siyasal birliği, Arnavut koalisyon ortağı PDP ile birlikte kurdu.
- Parlamento seçimleriyle aynı anda, ikinci başkanlık seçimleri yapıldı. Sonrasında başkan Kiro Gligorov başka bir yetki için yeniden seçildi ve 1999 yılına kadar görevde kaldı.

1995

- İç İşleri Bakanlığı'nın çalışmalarını düzenleyen İç İşleri Kanunu kabul edildi. 1995 tarihli Kanun, istihbarat servislerinin çalışmaları üzerine Parlamento denetimi ilkesini getirdi. Bir Parlamento Komisyonu gizli servislerin çalışmalarını denetleyecek (Güvenlik ve Karşı İstihbarat Dairesi) ve bu denetlemeler hakkında Parlamento'ya yıllık rapor verecekti. Polisin çalışması da 2007 yılında polisler için yeni bir kanun yürürlüğe girene kadar, bu kanunla düzenlendi.
- İstihbarat Teşkilatı'na dair kanun kabul edildi. Teşkilat, daha sonra Devlet Güvenlik'in otoritesinde birleşecek olan istihbarat ve karşı istihbarat servislerini ayıracak şekilde, doğrudan Başkanlık ve Parlamento denetimi altında ayrı bir organ olarak kuruldu. İstihbarat Teşkilatı Yöneticisi, Hükümet (İç İşleri) tarafından değil Başkan tarafından atanacaktı ve doğrudan Başkan'a rapor verir nitelikte olacaktı. Ancak teşkilat 1997 yılında, Personel Şefi seçildiğinde çalışmaya başladı.

³⁸ Makedonya ve NATO Kronolojisi. Dışişleri Bakanlığı.

<http://www.mfa.gov.mk/default1.aspx?ItemID=313>> Erişim tarihi: 25 Ekim 2008.

Bunun üzerine yasa dışı olarak açılan Tetova Üniversitesi'nin (daha sonra Tetova Devlet Üniversitesi olarak kabul edilecek) açılış törenine polis müdahale etti ve grubu şiddet kullanarak dağıttı. O zamanlar, Makedonya'daki Arnavutça eğitim üçüncül olarak sağlanmıyordu. Olay kıvılcımlardan biriydi ve Makedonya'nın batı bölgelerinde tedirginliklere yol açtı.

- 13 Eylül'de, Makedonya'ya, Makedonya Eski Yugoslavya Cumhuriyeti (FYROM) adı altında uluslararası örgütlere (BM'nin de içinde bulunduğu) katılma hakkı sağlayan ve iki taraftan da, hem Makedonya'dan hem Yunanistan'dan isim anlaşmazlığına ortak kabul görmüş bir çözüm bulmalarını isteyen geçici bir anlaşma imzalandı.
- UNPROFOR görevi, UNPREDEP'in yerini aldı. Bu BM tarihindeki ilk önleyici konuşlandırma göreviydi.
- Makedonya Barış İçin Ortaklık'a katıldı. 1995 Kasım'ında, Makedonya ve NATO arasında Barış İçin Ortaklık'a (PfP) katılmaya yönelik bir çerçeve anlaşma imzalandı.⁴⁰
- Ekim ayında Başkan Gligorov'a bombalı bir arabayla suikast düzenlendi. Bu olayın failleri hala bilinmemektedir.
- Askeri akademi kuruldu.

1996

- NATO ve Makedonya arasında, NATO'ya Makedonya arazisini kendi aktiviteleri için kullanma yönünde birçok yetkinlik tanıyan SOFA Anlaşması imzalandı.
- Makedonya Temmuz ayında Brüksel'deki NATO Karargâhında bir irtibat bürosu açtı.

³⁹ UNPREDEP. BM Web sitesi. <<http://www.un.org/Depts/DPKO/Missions/unpredep.htm> Erişim: 3 Aralık 2008

⁴⁰ Makedonya ve NATO Kronolojisi. Dış İşleri Bakanlığı. <http://www.mfa.gov.mk/default1.aspx?ItemID=313>>. Erişim: 25 Ekim 2008.

⁴¹ Makedonya ve NATO Kronolojisi. Dış İşleri Bakanlığı. Makedonya ve NATO <http://www.mfa.gov.mk/default1.aspx?ItemID=313>>. Erişim: 25 Ekim 2008

1997

- 1995 tarihli kanunla kurulan İstihbarat Teşkilatı, ilk yöneticisinin nihayetinde atanmasıyla çalışmasına etkin şekilde başladı.⁴²
- Temmuzda, polis Belediye Binaları'nda asılı Arnavut ve Türk bayraklarının kaldırılması üzerine Anayasa Mahkemesi tarafından anayasaya aykırı olarak addedilecek şekilde, Gostivar ve Tetova'da sivillerle çatıştı. Bir kişi öldü ve birçok kişi de yaralandı ve Gostivar'ın başkanı Rufi Osmani yargılandı ve hapse mahkum edildi. Bu durum Makedonya'daki etnik gruplar arası ilişkileri kızıştırdı.
- Makedonya'da gerçekleştirilen ilk uluslararası askeri tatbikat - "Savior 97", Negotino yakınlarındaki askeri bölgede gerçekleştirildi.

1998

- Üçüncü Parlamento seçimleri, kazanan partilerde bir değişikliklerle beraber gerçekleştirildi. VMRO-DPMNE seçimleri, koalisyon ortaklığında Arnavut muadili DPA ile birlikte kazandı. SDSM koalisyonu ikinci geldi ve ilk defa muhalefetteydi.⁴³
- Makedonya içlerinde NATO ve PfP üyelerinin de bulunduğu hava kuvvetleri ve askeri birliklerin tatbikatlarına ev sahipliği yaptı. Makedon özel ordu birlikleri de tatbikata katıldı.
- Savunmaya dair Beyaz Bülten Ağustos'ta kabul edildi.

⁴²Vankovska, Biljana. Makedonya Güvenlik Sektörü Reformu. Trapans, Jan ve Phillipp H. Fluri (eds). Güney Doğu Avrupa'da Savunma ve Güvenlik Sektörü Yönetimi ve Reformu: Açılımlar ve Perspektifler, Cilt II - Makedonya, Moldova, Romanya. Cenevre, Belgrat: DCAF, CCMR, 2003:27.

⁴³1998 seçimleri. Seçimler web sitesi.

<<http://www.izbori.gov.mk/parlamentarni%2098/index.html>>. Erişim tarihi: 24 Ekim 2008.

1999

- Çin'in Şubat'taki vetosuna bağlı olarak, Makedonya'daki UNPREDEP mandası kaldırıldı.⁴⁴
- 1999 Kosova krizi sırasında yaklaşık 40.000 tane NATO birliği Makedonya topraklarına yerleştirildi (Bu sayı ARM'nin dört katıydı).
- Makedonya resmi olarak NATO üyesi adayı oldu.⁴⁵
- Üçüncü başkanlık seçimleri yapıldı. Daha sonraki lider parti VMRO-DPMNE tarafından aday gösterilen Boris Trajkovski seçimleri kazandı ve sonraki beş yıl için Makedonya'nın yeni başkanı oldu.⁴⁶
- Savunma Stratejisi Eylül'de kabul edildi.

2000

- Makedonya, Arnavutluk, Bulgaristan, Slovenya, Slovakya, Letonya, Estonya ve Litvanya ile birlikte (daha sonra Hırvatistan da katıldı) Vilnius Grubu'nu kurdu.⁴⁷
- Komünizmin ilk yıllarına ait 10.000 ila 15.000 emniyet dosyası halka açıldı. Bu, komünist geçmiş ve SFRJ dönemi ile uzlaşmaya doğru atılan adım hakkında bilgi açıklama yönündeki ilk girişimdi.
- Ulusal Savunma Eylem Planı kabul edildi.

⁴⁴ UNPREDEP. BM Web sitesi. <<http://www.un.org/Depts/DPKO/Missions/unpredep.htm>>. Erişim tarihi: 3 Aralık 2008.

⁴⁵ Makedonya ve NATO Kronolojisi. Dışişleri Bakanlığı. <http://www.mfa.gov.mk/default1.aspx?ItemID=313>>. Erişim tarihi: 25 Ekim 2008.

⁴⁶ 1998 Seçimleri. Seçimler web sitesi. <<http://www.izbori.gov.mk/pretsedatelski%2099/Default.htm>>. Erişim tarihi: 24 Ekim 2008.

¹ Makedonya ve NATO Kronolojisi. Dışişleri Bakanlığı. <http://www.mfa.gov.mk/default1.aspx?ItemID=313>>. Erişim tarihi: 25 Ekim 2008.

2001

- Telefon dinleme olayı, Ocak'ta Branko Crvenkovski (sonraki muhalefet lideri) tarafından ortaya çıkarıldı.⁴⁸ İletişim üzerinde devlet kontrolü düzenlemesi hakkında tartışmalar yarattı ancak 2006 yılına kadar bu konuya dair bir kanun kabul edilmedi.
- Bir televizyon haber grubu, Şubat'ta Üsküp'ün Tanushevci kasabasında rehlin alındı, sonrasında da kasabayı ziyaret etmek ve kasabayı silahlı bir grubun koruduğu dedikodularını kontrol etmek istedi. Snezana Lupevska yaklaşan çatışmanın ortaya çıktığı ilk yeri. Bu, Ağustos'ta bitecek olan çatışmanın başlangıcıydı.
- İstikrar ve Ortaklık Antlaşması, 9 Nisan'da Brüksel'de imzalandı. Makedonya bu tür bir antlaşma imzalayan ilk ülkeydi. SAA bugün Batı Balkanlar'da uygulanan bir araç olarak bilinmektedir.⁴⁹
- Muhalefet Makedonya'daki duruma bağlı olarak, milli birlik hükümetinin kurulması için çağrıda bulundu. Bu istek uluslararası toplum tarafından da desteklendi ve milli birlik hükümeti 13 Mayıs'ta kuruldu.
- Çatışma sırasında İçişleri Bakanı Ljube Boskovski, gönüllülerden ve çatışmada savaşıyan yedek polis gücü üyelerinden toplanan kişilerden oluşan Lavovi isimli özel polis birliklerinin kurulduğunu gördü.
- 13 Ağustos'ta, Makedonya'daki 2001 çatışmasını resmen sonlandıran Ohri Çerçeve Antlaşması imzalandı. Bu antlaşma en büyük dört siyasi partinin liderleri tarafından imzalandı: Ljubcho Georgievski (VMRO-DPMNE), Branko Crvenkovski (SDSM), Imer Imeri (PDP) ve Arben Xhaferi (DPA) ve ülke başkanı ve AB ve ABD temsilcileri tarafından da imzalandı.
- NATO görev serilerinden ilki Ağustos'ta başladı. Bu görev, NLA savaşımlarından silahları toplama amacındaki "Zorunlu Toplama" idi.

⁴⁸ Crvenkovski ve Xhaferi'nin telefonları dinlenmişti. A1 Televizyonu.

<<http://www.a1.com.mk/vesti/default.aspx?VestID=2215>>. Erişim tarihi: 15 Aralık 2008.

⁴⁹ Avrupa Komisyonu, Genişleme. Avrupa Birliği. <http://ec.europa.eu/enlargement/candidate-countries/the_former_yugoslav_republic_of_macedonia/eu_the_former_yugoslav_republic_of_macedonia_relations_en.htm>. Erişim tarihi: 24 Ekim 2008.

Bu, NLA savaşçılarından silah toplamak amacıyla yapılan “Essential Harvest” harekatıydı⁵⁰. Eylül 2001’de başlayan “Amber Fox” harekâtı yerine “Essential Harvest” başlar⁵¹.

- OFA’da öngörülen anayasa değişiklikleri uygulandı. Bu anayasa değişiklikleri Ohri sürecinin yürütüldüğü tüm yasalar için temel oluşturuyordu⁵². Ayrıca, tüm etnik gruplar için polis ve orduda eşit temsil de öngörüldü.

2002

- NATO harekâtları dizisinin sonuncusu olan Allied Harmony Aralık 2002 ve Mart 2003 tarihleri arasında yapılmıştır⁵³. Ardından bu harekâtın yerine, şimdiye kadarki ilk AB harekatı olan Consordia geçti.
- Mart 2003’de AB’nin Concordia harekatı başladı. Aralık 2003’e kadar devam etti⁵⁴.
- Makedonya’nın bağışçılardan 307 Milyon Euro elde ettiği Makedonya’ya yardım konferansı Mart 2002’de düzenlendi⁵⁵. Ancak, bu paralar şartlıydı ve bazıları da kredi şeklindeydi.
- Af Kanunu kabul edildi. Bu kanun, 1 Ocak 2001 ve 26 Eylül 2001 tarihleri arasındaki dönemde suç işleyen herkes için af ilan etti⁵⁶.
- Bir dizi yeni Parlamento seçimleri düzenlendi.

⁵⁰ NATO Sorunları: Essential Harvest Harekatı. NATO İnternet Sitesi <<http://www.nato.int/fyrom/tfh/home.htm>>. Erişim tarihi:13 Kasım 2008.

⁵¹ NATO Sorunları: Amber Fox Harekatı. NATO İnternet Sitesi <<http://www.nato.int/fyrom/tff/home.htm>>. Erişim tarihi:13 Kasım 2008.

⁵²Anayasa Değişiklikleri, Pravo org. <<http://www.pravo.org.mk/download.asp?ID=2&SID=326>>. Erişim tarihi:13 Kasım 2008.

⁵³ Allied Harmony. NATO Karargahı. <<http://www.nhqs.nato.int/missions/alliedHarmony/alliedHarmony%20Mission.htm>>. Erişim tarihi:13 Kasım 2008.

⁵⁴ Concordia. Avrupa Birliği Konseyi. <http://www.consilium.europa.eu/cms3_fo/showPage.asp?id=594&lang=EN>. Erişim tarihi:13 Kasım 2008.

⁵⁵ Makedonya konferansta bağışçılardan 307 milyon elde etti. A1 Televizyonu. <<http://www.a1.com.mk/vesti/default.aspx?VestID=6818>>. Erişim tarihi:25 Aralık 2008.

⁵⁶ Af Yasası. Pravo. <<http://www.pravo.org.mk/download.asp?ID=1&zID=22>>. Erişim tarihi: 24 Ekim 2008.

SDSM, 2006 yılına kadar yönetim görevi kazandı. Branko Crvenkovski'ye hükümet kurma görevi verildi ⁵⁷.

- Lavovi polis birimi Kasım ayında dağıtıldı.
- Stratejik Savunma İncelemesi (Siyasi Çerçeve) Ekim ayında ve Ulusal Savunma ve Güvenlik Tasarımı da Haziran ayında kabul edildi.
- ARM'nin Dinamik Dönüşüm Planı, Mayıs'ta Parlamento tarafından kabul edildi.

2003

- Bilinmeyen kaynaklarla Grenades, Üsküp'teki hükümet binalarını vurdu. Hükümet bunun bir terör saldırısı olduğunu iddia etti ⁵⁸.
- Gönüllü bir silahsızlanma programı 1 Kasım'da başladı ve gerektiği üzere altı hafta boyunca, 15 Aralık'a kadar sürdü.
- AB Barış Harekâtı Concordia 15 Aralık'da sona erdi ve yerine AB polis harekâtı PROKSİMA geçti. ⁶⁰ PROKSİMA'nın görevi, Aralık 2005'ten sonra daha küçük bir polis danışma birimi olan EUPAT devralındı.⁶¹
- İçişleri Bakanlığı, 2001 çatışmalarında oluşturulan Lavovi polis birimini dağıttı. Bu birimin üyelerinin yarısı düzenli polis teşkilatına dâhil edildi.
- Makedonya Parlamentosu tehlikeleri, stratejik çıkarları ve Makedon güvenliğindeki değerleri belirleyen, güvenlik sektöründe stratejik büyük bir belge olan,

⁵⁷2002 Seçimleri Seçim internet sitesi. <http://www.izbori.gov.mk/par2002/kon_rezultati/RE-ZULTATI.htm>. Erişim Tarihi: 24 Ekim 2008.

⁵⁸ Grenades Makedon Hükümeti. SETTimes.

<http://www.setimes.com/cocoon/setimes/xhtml/en_GB/newsbriefs/setimes/newsbriefs/2007/08/07/nb-02>. Erişim Tarihi: 30 Kasım 2008

⁵⁹ Bir basın kampanyasıyla silahsızlanmayı bugün başlatma için. Dnevnik.

<<http://star.dnevnik.com.mk/default.aspx?pbroj=2219&stID=21440&pdate=20030806>>. Erişim tarihi: 23 Ekim 2008

⁶⁰ Proksima. Avrupa Birliği Konseyi

<http://www.consilium.europa.eu/cms3_fo/showPage.asp?id=584&lang=EN&mode=q>. Erişim Tarihi: 13 Kasım 2008.

⁶¹EUPAT. Avrupa Birliği Konseyi.

<http://www.consilium.europa.eu/cms3_fo/showPage.asp?id=994&lang=EN&mode=q>. Erişim Tarihi: 13 Kasım 2008.

Ulusal Savunma ve Güvenlik Tasarımını kabul etti.

- Askeri Akademi kaldırıldı.

2004

- Başkan Boris Trajkovski 27 Şubat'ta Bosna'da bir uçak kazasında öldü. Meclis başkanı Ljubcho Jordanovski Nisan 2004'deki Başkanlık seçimlerine kadar başkanlık yaptı. Yeni Başkanlık seçimleri 14 Nisan 2004'te düzenlendi.
- Makedonya 22 Mart'ta AB üyeliğine resmen başvurdu.⁶²
- İstikrar ve Ortaklık Antlaşması Avrupa Birliği ile Makedonya arasında 2001'de imzalandı, 1 Nisan 2004'te yürürlüğe girdi.⁶³
- Branko Crvenkovski'nin SDSM'den ve Sashko Kedey'in VMRO-DPMNE'den ikinci tur Başkanlık seçiminde aday olmak için ayrılmasıyla, başkanlık seçimlerinin ilk turu yapıldı. İkinci tur Başkanlık seçimleri düzenlendi ve Branko Crvenkovski'nin seçimleri kazandı.⁶⁴
- Ohri Çerçeve Antlaşmasında (OFA) öngörülen, belediye sınırlarını yeniden düzenleyen Toprak Kanunu 11 Ağustos'ta Parlamento'da 61 oy ile (Makedonya Parlamentosu'nda 120 koltuk vardır) seçildi. Bu kanun, hem Makedonya'nın AB üyelik hedefi için (hatta daha fazlası) hem de OFA'nın uygulanması için çok önemliydi. Dünya Makedon Kongresi, referandumu yaptırmak için 150,000 imza topladıktan, 2004 (Kasım)'dan sonra, merkezden uzaklaşma için bir referandum düzenlendi.⁶⁵

⁶² Avrupa Komisyonu, Büyüme. Avrupa Birliği. <http://ec.europa.eu/enlargement/candidate-countries/the_former_yugoslav_republic_of_macedonia/eu_the_former_yugoslav_republic_of_macedonia_relations_en.htm>. Erişim tarihi: 24 Ekim 2008.

⁶³ Avrupa Komisyonu, Büyüme. Avrupa Birliği. <http://ec.europa.eu/enlargement/candidate-countries/the_former_yugoslav_republic_of_macedonia/eu_the_former_yugoslav_republic_of_macedonia_relations_en.htm>. Erişim tarihi: 24 Ekim 2008.

⁶⁴ 2004 Seçimleri. Seçimler internet sitesi. <<http://www.izbori.gov.mk/pretsedatelski2004/>>. Erişim tarihi: 24 Ekim 2008.

⁶⁵ Referandum için 90.0002den fazla imza toplandı. A1 Televizyonu. <<http://www.a1.com.mk/vesti/default.aspx?VestID=35136>>. Erişim tarihi: 27 Ekim 2008.

- Vatandaşın eski yerel yönetim yasasına göre olan modeli mi yoksa yeni yasaya göre olan modelimi tercih ettiklerini belirlemek için 7 Kasım'da merkezden uzaklaşma modelleri üzerine bir referandum yapıldı. Düşük katılım sebebiyle referandum başarısız oldu (başarılı olması için gerekli en az oran %50 iken %26 katılım oldu).⁶⁶
- Hari Kostov, ekonomi politikalarındaki uzlaşılmaz ihtilaflar olduğunu iddia ederek ve bunun dışındaki nedenlerle Başbakanlık'tan istifa etti. Kriz anlarında olduğu gibi Hari Kostov yönetiminin istifasında da Eski Savunma Bakanı Vlado Buckovski'ye, Aralık'ta göreve gelen yeni hükümeti oluşturma görevi verilir.⁶⁷
- Sınır Polisi, Makedonya sınırları devriyesini ve kontrolünü Makedon Ordusundan aldı.
- İçişleri Bakanlığı, kentsel suçlarla mücadele için özel mobil polis birimleri oluşturdu. Bu birimler (genellikle 'Alfa Birimleri' olarak bilinen) insan haklarına saygılı olmadıkları gerekçesiyle siviller tarafından sürekli olarak eleştirildi.

2005

- AB tarafından Makedonya'ya gönderilen anket yanıtları sonraki Başbakan Buckovski tarafından Brüksel'de sunuldu.⁶⁸
- Mart ayında yerel seçimler yapıldı. Belediyeler için ilk seçim turu AGİT gözlem görevlilerinin rapor ettiği gibi usulsüzlüklerle doluydu. İkinci tur DPA ve PDP tarafından boykot edildi.

⁶⁶ Referandum. Seçimler internet sitesi. <<http://www.izbori.gov.mk/referendum2004/>>. Erişim tarihi: 24 Ekim 2008.

⁶⁷ Ordu ve polis gazileri yolsuzluk iddiası. A1 Televizyonu.

<<http://www.a1.com.mk/vesti/default.aspx?VestID=44156>>. Erişim Tarihi: 27 Ekim 2008.

⁶⁸ Avrupa Komisyonu, Büyüme. Avrupa Birliği. <http://ec.europa.eu/enlargement/candidate-countries/the_former_yugoslav_republic_of_macedonia/eu_the_former_yugoslav_republic_of_macedonia_relations_en.htm>. Erişim Tarihi: 24 Ekim 2008.

Makedonya Güvenlik Sektörü Reformu İçerik Analizi 1991–2008

- Lahey'deki ICTY ile taahhütlü ortaklığı olan Makedonya, eski İçişleri Bakanı Ljube Boskovski'yi, Makedonya'dan kaçtıktan ve yakalanıp Hırvat polisi tarafından gözaltında tutulduktan sonra Mart ayında Lahey'e iade etti. Makedon polis gücünün özel bir biriminin üyesi olan Johan Tarculovski, Lahey'deki Boskovski'ye katıldı.⁶⁹
- Bayrak Kanunu kabul edildi. Böylece OFA'nın teknik gereklerinin yerine getirilmesi tamamlandı. Bu yasaya, Haziran 2005'de başlayan uzun tartışmalar sırasında çok karşı çıkıldı.
- Başbakan Buckovski Eylül ayında bir gensoru önergesi atlattı.
- 9 Kasım'da Avrupa Komisyonu, Makedonya'ya AB'ye girmek için bir adaylık statüsünün verilmesi gerektiğini belirtti.⁷⁰
- Aralık'ta düzenlenen bir Brüksel zirvesi adaylık statüsünü onayladı ancak müzakerelerin başlaması için tarih belirlemedi.⁷¹
- Avrupa Birliği, PROXIMA polis görevinin yerine AB Politika Danışma Ekibi (EUPAT)'ni kurdu.⁷²
- Savunma Bakanlığı, ordu personeli, askeri kariyerden sonra sivil hayata dönüş için hazırlamayı amaçlayan Sivil Hayata Dönüş Birimi kurdu. Ordu üyeleri sivil hayata geçiş için faydalı kabul edilen yetenekler için yeniden eğitildi.

⁶⁹ Lahey Boskovski ve Tarculovski için suç duyurusunda bulundu. A1 Televizyonu.

<<http://www.a1.com.mk/vesti/default.aspx?VestID=44109>>. Erişim tarihi: 27 Ekim 2008.

⁷⁰ Avrupa Komisyonu, Büyüme. Avrupa Birliği. <http://ec.europa.eu/enlargement/candidate-countries/the_former_yugoslav_republic_of_macedonia/eu_the_former_yugoslav_republic_of_macedonia_relations_en.htm>. Erişim tarihi: 24 Ekim 2008.

⁷¹ Avrupa Komisyonu, Büyüme. Avrupa Birliği. <http://ec.europa.eu/enlargement/candidate-countries/the_former_yugoslav_republic_of_macedonia/eu_the_former_yugoslav_republic_of_macedonia_relations_en.htm>. Erişim tarihi: 24 Ekim 2008.

⁷² EUPAT. Avrupa Birliği Komisyonu <http://www.consilium.europa.eu/cms3_fo/showPage.asp?id=994&lanq=EN&mode=q>. Erişim tarihi: 13 Kasım 2008.

2006

- Parlamento, Mayıs ayında, NATO üyelik şartlarından biri olarak, orduda zorunlu askerliğin kaldırılmasını ve profesyonelleşmeyi onayladı.
- Önde gelen iki Arnavut parti (DPA ve DUI), arasındaki bir dizi düşmanlık ve şiddet belirtisinin ardından, Makedonya'daki AB temsilcisi Erwan Fouere ve ülkedeki ABD Büyükelçisi Gillian Milovanovic himayesinde, şiddet yaşanmadan seçimler devam etmek için bir ortak bildiri geldi. ⁷³
- Parlamento seçimleri, yönetim yapısındaki bir değişimle, 5 Temmuz'da gerçekleştirildi. VMRO-DPMNE parlamentoda 44 koltuk (120 koltuktan) sahibi oldu, böylece seçimleri kazandı. İkinci tur bazı yerlerde yapıldı ve bazı yerlerde aşırı şiddet ve oy sandıklarının yıkılması sebebiyle oylama iptal edildi. VMRO-DPMNE ikinci turda daha çok koltuk kazandı ve parti başkanı Nikola Gruevski'ye hükümet yönetim görevi verildi. Oy çokluğuna sahip olan Arnavut partisi DUI oldu. Meclis, Başbakan Nikola Gruevski yönetimindeki, birinci parti olarak VMRO-DPMNE ve koalisyon ortakları olarak diğer küçük partilerden oluşan hükümeti onayladı. DUI hükümet dışı kalmasına itiraz etmeye devam etti. Çünkü Arnavut oylarının çoğunu almıştı. ⁷⁴
- Cumhuriyet Savcısı Prcevski mesleğe aykırı davranışlar ve Ekim ayındaki verimsizlik gerekçeleriyle görevden alındı. ⁷⁵
- Meclisin Polis Kanununu geçirmesiyle Kasım ayında polis reformu kolaylaştı. Polis servisinin merkezden uzaklaşması ve otorite geçişi için düzenlenen Polis Kanunu, yerel yönetim birimlerine polis şefi atanmasıyla ilgiliydi. Bu DUI ve PDP'nin desteği olmadan yapıldı...

⁷³ Seçim öncesi şiddetin son bulması. A1 Televizyonu. <<http://www.a1.com.mk/vesti/default.aspx?VestID=64488>>. Erişim tarihi 27 Ekim 2008.

⁷⁴ Kişisel savaşlar sebebiyle tanınabilen seçimler. A1 Televizyonu. <A1Televizyonu. <<http://www.a1.com.mk/vesti/default.aspx?VestID=35136>>. Erişim tarihi 27 Ekim 2008.

⁷⁵ Prchevski'yi görevden alan Meclis. A1 Televizyonu. <<http://www.a1.com.mk/vesti/default.aspx?VestID=68866>>. Erişim tarihi 27 Ekim 2008.

Makedonya Güvenlik Sektörü Reformu İçerik Analizi 1991 – 2008

Bu durum, belediye başkanlarını polisle işbirliği yapmaması konusunda uyarın DUI ve PDP'nin desteği olmadan gerçekleştirildi.⁷⁶

- Vlado Buckovski, güvensizlik oyunundan sonra SDSM liderliğinden istifa etti ve daha sonra Aralık'ta, yerine Radmila Shekerinska geldi.
- Yargıtay'ın 8 üyesinin seçilmesinden sonra yargı reformları da ilerletildi. Üyelerin artık parlamento tarafından değil, yargıçların kendileri tarafından seçilecek olması sebebiyle, bu durum Yargıtay'ın tarafsızlığının arttırılmasının da yararına oldu.

2007

- Makedonya hükümeti Üsküp Havaalanı'nın adını, Yunanistan tarafından geçici antlaşmanın ihlali olarak görülecek şekilde Büyük İskender olarak değiştirdi.⁷⁷
- Gruevski Mart'ta, engellenen siyasal diyalogun en başından alınması ve ayrıca azınlıkları etkileyen ve Badinter çoğunluğuyla kabul edilmesi gereken ve edilecek olan bir kanun listesi üzerinde görüşülmesi konusunda anlaşacakları üzere, Arnavut muhalefet lideri ile ve eski bir NLA lideri Ali Ahmeti ile görüştü.
- Başka bir Arnavutluk partisi -PDP- 20 Mayıs'ta yönetimdeki koalisyonu katıldı. Bunun sonrasında DUI uzun süren parlamento boykotunu bitirdi ve nihayetinde parlamentoya girdi.
- Muhalefet Haziran ayında, parlamento tarafından reddedilen bir gensoru önergesi sundu. Bu olayı, DUI tarafından önceden anlaşılmış şartların değiştirildiğinin iddia edilmesi üzerine, parlamentodan kısa bir ayrılış izledi. Ancak göreve geri döndüler ve diğer partilerle birlikte, savcılık reformları üzerinde anlaştılar.
- Milli Güvenlik Konseyi, Kosova'dan gelecek potansiyel güvenlik tehditlerini tartışmak üzere Ağustos'ta toplandı. Bundan kısa bir zaman önce, hükümet binalarına başka bir el bombalı saldırı daha gerçekleşti.

⁷⁶ Polis Kanunu çıkarıldı. A1 Televizyonu. <<http://www.a1.com.mk/vesti/default.aspx?VestiID=69550>>. Erişim tarihi: 27 Ekim 2008.

⁷⁷ Bakoyanniss isim tartışmaları için yeni bir görüşme istedi. A1 Televizyonu. <<http://www.a1.com.mk/vesti/default.aspx?VestiID=72583>>. Erişim tarihi: 27 Ekim 2008.

MAKEDONYA: İÇERİK ANALİZİ RAPORU

- DPA ve DUI arasında yaşanan parlamentoya dair tartışma, iki partinin üyeleri arasında parlamento binasında gerçekleşen ve polis müdahalesi gerektiren bir yumruk kavgasıyla sonuçlandı.
- İki Anayasa Mahkemesi yargıcı (birisi mahkeme başkanı olan), Arnavutluk bayrağının kamu binalarında kullanılmasını ve gösterilmesini kısıtlayan mahkeme kararı nedeniyle istifa etti.⁷⁸
- Polis 7 Kasım'da, etnik Arnavut suçlulardan oluşan bir gruba karşı Brodec kasabası yakınlarında düzenlenen, 8 silahlı kişinin öldüğü ve çok sayıda silahın bulunduğu "Dağ Fırtınası" operasyonuna katıldı.⁷⁹ Çok etnik yapılı polis birliklerinin etkin operasyonuna başlarda sunulan tebriklere karşın, polisin bu operasyondaki davranışı, Arnavut siyasilerden gelen eleştiriye ve Makedonya'daki etnik gruplar arası ilişkilerin tartışmalı noktasına konu oldu.

2008

- Parlamento muhalefeti (SDSM ve DUI), "Brodec" operasyonu nedeniyle İç İşleri Bakanı Gordana Jankulovska'nın istifasını istedi.
- DPA, azınlık hakları anlaşmazlıkları üzerine ayrılışları yüzünden çıkan birkaç günlük krizin ardından iktidardaki koalisyona döndü.⁸⁰
- Yunanistan, Nisan'da Bükreş'te gerçekleşen NATO zirvesinde, Makedonya'nın NATO üyeliği başvurusunu veto etti. Makedonya, hem Hırvatistan hem de Arnavutluk'un NATO'ya katılım için davet alması üzerine, Adriyatik Şartı olarak adlandırılan gelişmenin dışında bırakıldı.⁸¹

⁷⁸ Trendafil Ivanovski – Anayasa Mahkemesi'nin yeni başkanı. A1 Televizyonu. < <http://www.a1.com.mk/vesti/default.aspx?VestID=85646>>. Erişim tarihi: 27 Ekim 2008.

⁷⁹ Brodec Operasyonu'nda altı kişi öldü ve 13 kişi tutuklandı. A1 Televizyonu. < <http://www.a1.com.mk/vesti/default.aspx?VestID=85852>>. Erişim tarihi: 24 Ekim 2008.

⁸⁰ DPA Makedonya hükümetine döndü. SetTimes. < http://www.setimes.com/cocoon/setimes/xhtml/en_GB/features/setimes/newsbriefs/2008/03/24/nb-01>. Erişim tarihi: 24 Ekim 2008.

⁸¹ Bükreş Zirvesi Deklarasyonu, 3 Nisan 2008'de Bükreş'teki Kuzey Atlantik Konseyi toplantısına katılan devlet ve hükümet başkanları tarafından yayımlandı. NATO Bükreş Zirvesi 2008. < http://www.summitbucharest.ro/en/doc_201.html>. Erişim tarihi: 28 Ekim 2008.

- Mayıs'ta Makedonya ve ABD, güvenlik, ekonomi ve ticaret alanındaki ABD-Makedonya ilişkilerini ilerletmeyi hedefleyen bir Stratejik Ortaklık ve İşbirliği Deklarasyonu imzaladılar.
- DUI'nın girişimi üzerine⁸² Parlamento feshedildi ve 1 Haziran'da erken seçim çağrısı yapıldı.⁸³
- VMRO-DPMNE koalisyonu 1 Haziran'da gerçekleşen 2008 Parlamento seçimlerinde 63 koltuk kazandı (toplam koltuk sayısı 120). Bazı alanlarda yeniden yürütmeler 15 Haziran'da gerçekleşti. Başbakan Gruevski'nin yeni hükümeti, 2008 seçimlerinde koltukların çoğunu kazanan Arnavut siyasi partisi DUI ile birleşerek, 26 Temmuz'da seçildi. Seçimler ilk turda düzensizliklerle doluydu ve ikinci turda da bazı küçük gelişmeler yaşandı. Seçimleri takip eden AGİT-ODIHR misyonu önerilerinin uygulanması⁸⁴, Makedonya adına, katılım müzakerelerinin başlaması için gün alma yolundaki mihenk taşlarından dokuzuncusu haline geldi.
- DPA 11 Temmuz'da Parlamento boykotu ilan etti; muhalif Sosyal Demokratlar, Strumica belediye başkanı olarak otoritesinin kötüye kullanımıyla suçlanan parti başkan yardımcısı Zoran Zaev'in tutuklanmasının ardından 17 Temmuz'da greve katıldılar. Başkan Crvenkovski 31 Temmuz'da boykotun sonlandırılması çağrısında bulundu ve Zaev'e af çıkacağını söyledi.
- Ljube Boskovski, 10 Temmuz'da komutanlık sorumluluğundan yargılandığı duruşmada ICTY'den serbest bırakıldı. Tarculovski 12 yıl hapis cezasına çarptırıldı ve davası temyize gitti.⁸⁵

⁸² DUI erken seçim çağrısında bulundu. SetTimes. <
http://www.setimes.com/cocoon/setimes/xhtml/en_GB/features/setimes/newsbriefs/2008/04/08/nb-02>. Erişim tarihi: 24 Ekim 2008.

⁸³ Makedonya parlamentosu feshedildi, Haziran'da erken seçime gidildi. SetTimes.
<http://www.setimes.com/cocoon/setimes/xhtml/en_GB/features/setimes/newsbriefs/2008/04/13/nb-01>. Erişim tarihi: 24 Ekim 2008.

⁸⁴ Üsküp'teki AGİT Yayılma Gözleme Misyonu. AGİT. <<http://www.osce.org/skopje/>>. Erişim tarihi: 3 Aralık 2008.

⁸⁵ Lahey Makedonya'nın Boskovski'sini suçsuz bulurken, Tarculovski'yi suçlu buluyor. SetTimes.
<http://www.setimes.com/cocoon/setimes/xhtml/en_GB/features/setimes/features/2008/07/14/feature-02>. Erişim tarihi: 24 Ekim 2008.

- SDSM 2008 Eylül'de, Sekerinska'nın istifası üzerine, o zamanki başkan olan Branko Crvenkovski'nin yönetimi kalkana kadar geçici olarak Zoran Zaev'i seçti.⁸⁶
- Makedonya 17 Kasım'da, Makedonya'nın NATO üyeliği başvurusunu bloke ederek ve böylece Makedonya'ya bir teklif gelmesini engelleyerek 1995 tarihli geçici anlaşmayı ihlal ettiği gerekçesiyle, ICJ'de Yunanistan'a dava açtı.⁸⁷ Makedonya'nın NATO üyeliği açısından kilit bir konu olan Makedonya-Yunanistan isim anlaşmazlığı, ICJ'deki olayda da devam edecektir.

2009

- Savunma Bakanlığı, İnsan Kaynakları Stratejisi'nin bir parçası olarak ve 2006 tarihli Kadın ve Erkeklerle Eşit Fırsatlar Kanunu'yla uyumlu şekilde, Kadın ve Erkeklerle Eşit Fırsatlar Programı'nı benimsedi. Amaç, Bakanlığın çalışmalarında toplumsal cinsiyet eşitliği sağlamak ve kadın ve erkeklerle uygulanan eşit fırsatların ve davranışların önündeki engelleri kaldırmaktır.
- İçişleri Bakanlığı, polisin etkinliğini ve profesyonelliğini geliştirmek için Bakanlığa kariyer odaklı bir sivil servis sistemi kurmayı hedefleyen İçişleri Kanunu'na yapılacak değişiklikler tasarladı.
- Başkanlık seçimleri ve belediye seçimleri Mart/Nisan'da gerçekleştirildi. Gjorgje Ivanov ülkenin yeni başkanı oldu.
- Askeri akademi yeniden kuruldu.

⁸⁶ SDSM Yeni Başkan Seçiyor. SetTimes.

<http://www.setimes.com/cocoon/setimes/xhtml/en_GB/features/setimes/features/2008/09/25/feature-02>. Erişim tarihi: 24 Ekim 2008.

⁸⁷ Makedonya Eski Yugoslav Cumhuriyeti tarafından Yunanistan'a açılan davalar: Görülen Davalar. Uluslararası Adalet Divanı. <<http://www.icj-cij.org/docket/files/142/14881.pdf>>. Erişim tarihi: 13 Kasım 2008.

KAYNAKÇA:

- "Balkanları Denetlemek: Kavrayışlar ve Algılar: Balkanların Sesi." Gallup. 2008.
<http://www.balkan-monitor.eu/index.php/dashboard/70-of-macedonian-albanians-supported-ohrid-agreement/>
- Drzavna Izborna Komisija. Rezultati od izborite 1990–2000. Erişim:
<http://www.sec.mk/Default.aspx?tabid=855>
- Avrupa Komisyonu. Genişleme. Makedonya Eski Yugoslav Cumhuriyeti. Temel Dokümanlar. Erişim: http://ec.europa.eu/enlargement/candidate-countries/the_former_yugoslav_republic_of_macedonia/key_documents_en.htm
- Komora za obezbeduvanje lica i imot na RM. Katalog na agencii za obez-beduvanje. Erişim: <http://www.obezbeduvanje.org.mk/KomoraContent.aspx?id=232>
- Ministerstvo za Odbrana na RM. Istorija na ARM. Erişim:
<http://www.morm.gov.mk:8080/morm/mk/ARM/History/History1.html>
- Naroden pravobranitel na Republika Makedonija. Godisni izvestai za rabotata na Narodniot pravobranitel. Erişim: <http://www.ombudsman.mk/default.aspx?cid=104&Lan=MK>
Ohri Çerçeve Sözleşmesi:
<http://www.siofa.gov.mk/images/dokumente/Ramkoven%20dogovor.pdf>
- Pendarovski, Stevo. "Prilozi kon sistemot za nacionalna bezbednost", Proces 2002: Bezbednost na Republika Makedonija. Editörler, S. Pendarovski, K. Nejkov ve I. Yusufi (Üsküp: List, 2002). S.11–63.
- Pierson, Paul. Zamanda Siyaset: Tarih, Kurumlar ve Sosyal Analizler. (Princeton: Princeton Üniversitesi Yayınları, 2004)
- Pridham, G. "AB Siyasal Koşulluğunda Değişim ve Süreklilik: Amaçlar, Yaklaşım ve Öncelikler", Demokratikleşme. Cilt 14. No.3. (Haziran 2007), s. 446–471.

- Rustow, D. "Demokrasiye Geçişler: Dinamik Bir Modele Doğru", Karşılaştırmalı Siyaset. Cilt.2, No.3, (Nisan 1970) ve R. Dahl, Polyarchy: Katılım ve Muhalefet. (New Haven: Yale UP, 1971).
- Skrbina, Petar. "Dolgiot Pat kon NATO", Forum Analitika. Cilt.1, (Kasım-Aralık 2006), s.116-138.
- Sotirovska, Natali ve Igor Ilievski, "Kako rabotat makedonskite bezbednosni sluzbi". Sivil Muhabere Merkezi. Erişim: http://www.ccc.org.mk/index.php?option=com_content&view=article&id=57%3A2009-05-04-12-29-09&catid=19%3Anatali-naskova-sotirovska&Itemid=21&lang=mk
- Devlet İstatistik Merkezi. Gayrisafi Yurtiçi Hasıla 1990-2000. 2002. (http://www.stat.gov.mk/pdf/soopstenija_28.05.2002/SOOP.3.1.2.02.pdf)
- UNDP Erken Uyarı Raporu. 2004-2007. UNDP. Erişim: www.ewr.org.mk
- UNDP. "Yalnız başıma oy vereceğim, teşekkürler", Avrupa ve CID'de Cinsiyet. Erişim: <http://europeandcis.undp.org/gender/show/30521F9A-F203-1EE9-B6D7F1FC3C89B37D>
- Stodiek, Thorsten ve Wolfgang Zellner, "Batı Balkanlar'da Çok Etnik Yapılı Polis Hizmetlerinin Oluşturulması: Karışık Başarıların Kaydı", Deutsche Stiftung Friedensforschung, 2007.
- Vlada na Republika Makedonija. Reformi vo javnata administracija. (http://rja.gov.mk/files/documents1/Strategija_RJA_mk.pdf)

Yayımcı: Analytica
Düşünce Kuruluşu
www.analyticamk.org

Dame Gruev 7/8-3. 1000 Üsküp, Makedonya
Tel/Fax: +389.2.312.1948 E-posta:
info@analyticamk.org

Yazarlar:

Cvete Koneska – Makedonya: İçerik Analizi Raporu
Biljana Kotevska – Güvenlik Sektörü Reformu Kronolojisi 1991 –2009

